

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Martina Olšanská

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Martina Olšanská

Podnikání a administrativa

Název práce

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Název anglicky

Financial Literacy of a selected population group

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce bude analyzovat současný stav finanční gramotnosti studentů gymnázií a komparace se studenty jiných typů středních škol. Bude porovnána finanční gramotnost mezi jednotlivými typy škol. Při analýze finanční gramotnosti bude použito vlastního výzkumu.

Metodika

Pro zpracování teoretické části bude využita metoda deskripce. Praktická část bude analyzovat finanční gramotnost středních škol metodou kvantitativního výzkumu a metodou komparace.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

bankovní produkty, dluhová past, finanční gramotnost, finanční negramotnost, finanční vzdělávání, gymnázium, peníze, středoškolské vzdělávání, spoření, úvěr, zadlužení

Doporučené zdroje informací

- BAILY, M N. – FRIEDMAN, P. *Macroeconomics, financial markets, and the international sector*. Homewood: Irwin, 1991. ISBN 0-256-03339-0.
- DORNBUSCH, R. – FISCHER, S. – SCHMALENSEE, R. *Introduction to macroeconomics*. New York: McGraw-Hill, 1988. ISBN 0-07-021010-1.
- FROYEN, R T. *Macroeconomics : theories and policies*. New York: Pearson/Prntice Hall, 2004. ISBN 0-13-143582-5.
- LANGDANA, F K. – COX, W M. *Macroeconomic policy : demystifying monetary and fiscal policy*. New York: Springer, 2009. ISBN 978-0-387-77665-1.
- MITCHELL, Olivia S., ed. a LUSARDI, Annamaria, ed. *Financial literacy: implications for retirement security and the financial marketplace*. Oxford: Oxford University Press, 2011. xxi, 304 stran. ISBN 978-0-19-969681-9.
- MORRIS, Kenneth M. a SIEGEL, Alan M. *The Wall Street journal guide to understanding money & investing*. [New York]: Lightbulb Press, ©1993. 155 s. ISBN 0-671-89451-X.
- PRUDKÝ, L. *Inventura hodnot : výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1751-2.
- ROMER, D. *Advanced macroeconomics*. Boston: Irwin/McGraw-Hill, 2006. ISBN 0-07-287730-8.
- ŠKVÁRA, M. *Finanční gramotnost*. Praha: M. Škvára, 2011. ISBN 978-80-904823-0-2.
- TEPLÝ, P. – ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- UNIVERZITA KARLOVA, – DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost : příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.
-

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Hrdlička, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 18. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 24. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 26. 3. 2018

Poděkování

Rád/a bych touto cestou poděkovala Ing. Pavlu Hrdličkovi, Ph.D. za jeho odborné rady a vedení při vypracování diplomové práce.

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Souhrn

Diplomová práce informuje o významu finanční gramotnosti a uvádí základní složky finanční gramotnosti, kterými se následně zabývá. Pod každou složkou finanční gramotnosti – peněžní gramotnost, cenová gramotnost a rozpočtová gramotnost jsou vysvětleny nejdůležitější pojmy, které by měl finančně gramotný člověk znát. V části ohledně peněžní gramotnosti se práce zaměřuje například na vznik a pojem peněz, funkce centrální banky, bankovní a nebankovní sektor, základní finanční produkty či na úrokovou míru. V případě cenové gramotnosti jsou zde uvedeny základní pojmy jako cena, inflace a hrubý domácí produkt. Rozpočtová gramotnost se pak zabývá osobním a rodinným rozpočtem.

V praktické části se práce zabývá úrovní finanční gramotnosti studentů tří středních škol. Konkrétně se jedná o Gymnázium Bohumila Hrabala v Nymburce, Obchodní akademii v Lysé nad Labem a Střední školu oděvního a grafického designu v Lysé nad Labem. Studenti prvních a čtvrtých ročníků zmíněných škol vyplnili test finanční gramotnosti. Výsledky testů byly následně porovnávány, přičemž byly nejprve porovnány ročníky stejné školy a následně první a čtvrté ročníky všech tří škol. V závěru je vyhodnocena finanční gramotnost studentů jednotlivých typů škol a finanční gramotnost všech dotázaných studentů celkem.

Klíčová slova: bankovní produkty, dluhová past, finanční gramotnost, finanční negramotnost, finanční vzdělávání, gymnázium, peníze, středoškolské vzdělávání, spoření, úvěr, zadlužení

Financial Literacy of a selected population group

Summary

The thesis informs about financial literacy and introduces basic components of financial literacy, which are explained in detail. Each of the basic components – monetary literacy, price literacy and budget literacy deals with the most important concepts, which should be known by everyone. In the part focused on monetary literacy, thesis explains money, central banking, banking and non-banking sector, basic financial products and interest rates. In the chapter dealing with price literacy are explained concepts like price, inflation and gross domestic product. Budget literacy part is focused on personal and family budget.

The practical part of the thesis stresses level of financial literacy of students attending secondary schools. With focus on students from Gymnasium Bohumil Hrabal, Business academy and Secondary school of graphic design. Students from first and fourth year classes wrote a test focused on financial literacy. Test results were compared, first between classes on the same school and then between all the classes and schools. In the end the results were evaluated concerning the financial literacy of students of individual types of schools and financial literacy of all respondents combined.

Keywords: banking products, debt trap, financial literacy, financial illiteracy, financial education, gymnasium, money, secondary school education. saving, credit, debt

Obsah

1	Úvod.....	14
2	Cíl práce a metodika	15
2.1	Cíl práce	15
2.2	Metodika	15
3	Literární rešerše	16
3.1	Finanční gramotnost	16
3.1.1	Peněžní gramotnost.....	17
3.1.1.1	Vznik peněz	17
3.1.1.2	Pojem peníze.....	17
3.1.1.3	Domácí a zahraniční měna.....	18
3.1.1.4	Centrální banka	19
3.1.1.5	Bankovní a nebankovní sektor.....	21
3.1.1.6	Základní finanční produkty.....	22
3.1.1.7	Úrok a úroková míra	29
3.1.1.8	Cenné papíry	30
3.1.2	Cenová gramotnost	31
3.1.2.1	Trh.....	31
3.1.2.2	Cena	32
3.1.2.3	Inflace	33
3.1.2.4	Hrubý domácí produkt.....	34
3.1.2.5	Daně a daňový systém	35
3.1.2.6	Nezaměstnanost	37
3.1.3	Rozpočtová gramotnost	37
3.1.3.1	Osobní a rodinný rozpočet.....	38

3.1.4	Další typy gramotnosti	39
3.1.4.1	Informační gramotnost	39
3.1.4.2	Právní gramotnost	39
3.1.4.3	Numerická gramotnost	40
3.1.5	Ochrana spotřebitele	40
3.1.5.1	Specifika spotřebitelského práva	40
3.1.5.2	Osobní zodpovědnost	41
3.1.5.3	Metody poskytovatelů úvěru	41
3.1.5.4	Česká národní banka a ochrana spotřebitele	42
3.1.5.5	Finanční arbitr	42
4	Praktická část	44
4.1	Test finanční gramotnosti	44
4.2	Vyhodnocení testů – Obchodní akademie v Lysé nad Labem	47
4.2.1	Vyhodnocení testů prvního ročníku	47
4.2.2	Vyhodnocení testů čtvrtého ročníku	49
4.2.3	Porovnání ročníků	52
4.3	Vyhodnocení testů – Gymnázium Nymburk	54
4.3.1	Vyhodnocení testů prvního ročníku	54
4.3.2	Vyhodnocení testů čtvrtého ročníku	56
4.3.3	Porovnání ročníků	59
4.4	Vyhodnocení testů – Střední škola grafického a oděvního designu	61
4.4.1	Vyhodnocení testů prvního ročníku	61
4.4.2	Vyhodnocení testů čtvrtého ročníku	64
4.4.3	Porovnání ročníků	67
4.5	Srovnání výsledků	68

4.5.1	Porovnání prvních ročníků.....	68
4.5.2	Porovnání čtvrtých ročníků.....	70
4.5.3	Porovnání prvních a čtvrtých ročníků.....	71
4.5.4	Přehled odpovědí celkem.....	72
5	Výsledky a diskuse	74
6	Závěr	78
7	Literatura a zdroje.....	79

Seznam obrázků

Obrázek 1	Schéma finanční gramotnosti	16
Obrázek 2	Vzorec RPSN	30
Obrázek 3	Schéma daňové soustavy.....	36
Obrázek 4	Mobilní aplikace-mikropůjčka	45
Obrázek 5	Test finanční gramotnosti.....	46

Seznam tabulek

Tabulka č. 1	Přehled výsledků Obchodní akademie - první ročník.....	47
Tabulka č. 2	Obchodní akademie první ročník - vyhodnocení otázek	48
Tabulka č. 3	Přehled výsledků Obchodní akademie - čtvrtý ročník.....	50
Tabulka č. 4	Obchodní akademie čtvrtý ročník - vyhodnocení otázek	51
Tabulka č. 5	Obchodní akademie vyhodnocení otázek - porovnání ročníků.....	53
Tabulka č. 6	Přehled výsledků Gymnázium Nymburk - první ročník.....	54
Tabulka č. 7	Gymnázium Nymburk první ročník - vyhodnocení otázek	55
Tabulka č. 8	Přehled výsledků Gymnázium Nymburk - čtvrtý ročník.....	57
Tabulka č. 9	Gymnázium Nymburk čtvrtý ročník - vyhodnocení otázek	58

Tabulka č. 10 Gymnázium Nymburk vyhodnocení otázek - porovnání ročníků.....	60
Tabulka č. 11 Přehled výsledků Grafický design- první ročník	61
Tabulka č. 12 Grafický design první ročník - vyhodnocení otázek	62
Tabulka č. 13 Přehled výsledků Grafický design - čtvrtý ročník.....	64
Tabulka č. 14 Grafický design čtvrtý ročník - vyhodnocení otázek	65
Tabulka č. 15 Grafický design vyhodnocení otázek - porovnání ročníků	67
Tabulka č. 16 Vyhodnocení otázek – porovnání prvních ročníků	69
Tabulka č. 17 Vyhodnocení otázek – porovnání čtvrtých ročníků	70
Tabulka č. 18 Vyhodnocení otázek – porovnání prvních a čtvrtých ročníků	71
Tabulka č. 19 Výsledky za všechny třídy	72
Tabulka č. 20 Porovnání prvních ročníků	74
Tabulka č. 21 Porovnání čtvrtých ročníků	74
Tabulka č. 22 Souhrn úspěšností jednotlivých tříd	75
Tabulka č. 23 Souhrn úspěšností jednotlivých škol.....	76
Tabulka č. 24 Celková úspěšnost studentů	76

Seznam grafů

Graf č. 1 Přehled správných odpovědí Obchodní akademie - první ročník	47
Graf č. 2 Obchodní akademie první ročník - Výsledek teoretických otázek	49
Graf č. 3 Obchodní akademie první ročník - Výsledek praktických otázek	49
Graf č. 4 Přehled správných odpovědí Obchodní akademie - čtvrtý ročník	50
Graf č. 5 Obchodní akademie čtvrtý ročník - Výsledek teoretických otázek	52
Graf č. 6 Obchodní akademie čtvrtý ročník - Výsledek praktických otázek	52
Graf č. 7 Obchodní akademie vyhodnocení otázek - porovnání ročníků.....	53
Graf č. 8 Přehled správných odpovědí Gymnázium Nymburk - první ročník.....	54
Graf č. 9 Gymnázium Nymburk první ročník - Výsledek teoretických otázek	56

Graf č. 10 Gymnázium Nymburk první ročník - Výsledek praktických otázek.....	56
Graf č. 11 Přehled správných odpovědí Gymnázium Nymburk - čtvrtý ročník	57
Graf č. 12 Gymnázium Nymburk čtvrtý ročník - Výsledek teoretických otázek	59
Graf č. 13 Gymnázium Nymburk čtvrtý ročník - Výsledek praktických otázek	59
Graf č. 14 Gymnázium Nymburk vyhodnocení otázek - porovnání ročníků	60
Graf č. 15 Přehled správných odpovědí Grafický design - první ročník	62
Graf č. 16 Grafický design první ročník - Výsledek teoretických otázek	63
Graf č. 17 Grafický design první ročník – Výsledek praktických otázek.....	64
Graf č. 18 Přehled správných odpovědí Grafický design - čtvrtý ročník	65
Graf č. 19 Grafický design čtvrtý ročník – Výsledek teoretických otázek.....	66
Graf č. 20 Grafický design čtvrtý ročník – Výsledek praktických otázek.....	67
Graf č. 21 Grafický design vyhodnocení otázek - porovnání ročníků.....	68
Graf č. 22 Porovnání úspěšnosti prvních ročníků.....	69
Graf č. 23 Porovnání úspěšnosti čtvrtých ročníků.....	70
Graf č. 24 Porovnání úspěšnosti prvních a čtvrtých ročníků.....	71
Graf č. 25 Přehled správných odpovědí celkem	73
Graf č. 26 Finanční gramotnost jednotlivých tříd.....	75
Graf č. 27 Finanční gramotnost jednotlivých škol a finanční gramotnost celkem	76

1 Úvod

Tématem této diplomové práce je finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel, konkrétně studentů středních škol. Finanční gramotnost je soubor dovedností, znalostí a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sám sebe, ale i svou rodinu. Finančně gramotný občan by měl aktivně vystupovat na trhu finančních produktů a služeb, měl by se orientovat v problematice peněz a cen a měl by být schopen odpovědně vést osobní rozpočet.

V případě studentů středních škol je vyšší riziko zadluženosti. Proto se práce v praktické části zabývá výzkumem úrovně finanční gramotnosti studentů pomocí testu, ve kterém má student odpovědět na několik základních pojmů a následně na praktické příklady, zaměřené z větší části právě na riziko zadlužení. Testy budou následně vyhodnoceny a výsledky porovnávány mezi jednotlivými ročníky i mezi jednotlivými typy škol.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce bude analyzovat současný stav finanční gramotnosti studentů gymnázia a komparace se studenty jiných typů středních škol. Bude porovnána finanční gramotnost mezi jednotlivými typy škol a mezi jednotlivými ročníky. Při analýze finanční gramotnosti bude použito vlastního výzkumu. Na základě vyhodnocení výzkumu budou porovnány první a čtvrté ročníky jednotlivé školy, následně budou porovnány první ročníky středních škol a čtvrté ročníky středních škol. V závěru bude porovnána finanční gramotnost studentů jednotlivých středních škol a vyhodnocena finanční gramotnost všech studentů celkem.

2.2 Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. Pro zpracování teoretické části bude využita metoda deskripce. K vypracování teoretické části bude východiskem prostudování odborné literatury týkající se finanční gramotnosti, bankovníctví a bankovních produktů. Bude vymezen pojem finanční gramotnost a následně rozebrány všechny její složky.

Praktická část bude analyzovat finanční gramotnost středních škol metodou kvantitativního výzkumu a metodou komparace. Pomocí výzkumu bude vyhodnocena finanční gramotnost studentů prvních a čtvrtých ročníků jednotlivých škol a následně úroveň finanční gramotnosti všech dotázaných studentů celkem.

3 Literární rešerše

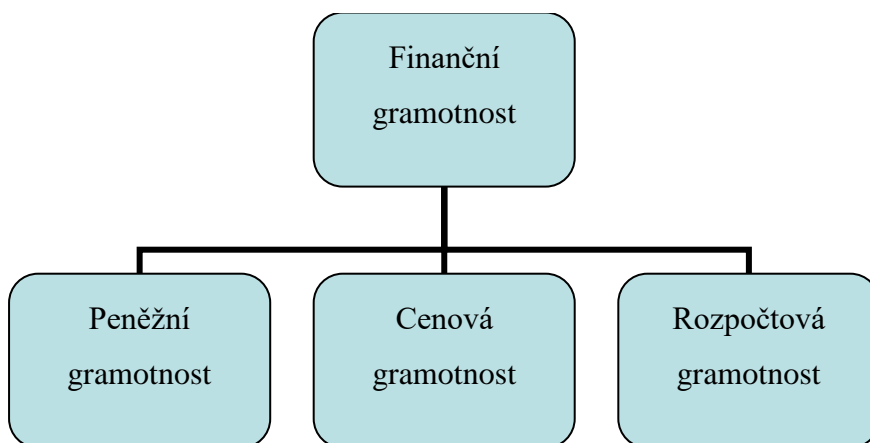
3.1 Finanční gramotnost

Finanční gramotnost je soubor dovedností, znalostí a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sám sebe, ale i svou rodinu. Dále by takový občan měl aktivně vystupovat na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je tedy schopen odpovědně vést osobní či rodinný rozpočet.

Finanční gramotnost je součástí ekonomické gramotnosti, která zahrnuje například schopnost zajistit si příjem, schopnost rozhodovat o výdajích, schopnost zvažovat důsledky osobních rozhodnutí na současný a budoucí příjem či schopnost orientovat se na trhu pracovních příležitostí. Důležitou součástí finanční gramotnosti jsou makroekonomické aspekty a daňová oblast, protože se významně podílí na finančních zdrojích jednotlivců i domácností a má významný vliv na peněžní toky v soukromých financích. S finanční gramotností se pojí pojmy jako numerická gramotnost, informační gramotnost a právní gramotnost.

Finanční gramotnost zahrnuje tři základní složky: peněžní gramotnost, cenovou gramotnost a rozpočtovou gramotnost. (1) (35)

Obrázek 1 Schéma finanční gramotnosti

Zdroj: vlastní zpracování

3.1.1 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost představují kompetence nezbytné pro správu bezhotovostních a hotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených například běžný účet, platební nástroje a podobně. (2)

3.1.1.1 Vznik peněz

Historicky první směna byl takzvaný barterový obchod, který fungoval na principu směny jednoho zboží za druhé. Barterový obchod existoval ve společnosti určité období, ale postupem času se začaly objevovat nedostatky. Mezi tyto nedostatky patřilo obtížné nalezení někoho s přesně opačným záměrem či nedělitelnost některých druhů zboží. (3) (4)

Postupem času si lidé zvolili různá platidla, kterých si velmi cenila a dala se směnit za jakékoliv zboží. Příkladem jsou kovy, jejichž předností byla zejména trvanlivost a dělitelnost. Nejvýznamnějším postavením mezi kovy mělo zlato a stříbro zejména kvůli jejich vzácnému výskytu. (5)

S vývojem tržní ekonomiky byly tyto peníze postupně nahrazovány papírovými penězi. Soudobé peníze jsou označovány jako peníze s nuceným oběhem, tedy že jsou zákonným platidlem na základě rozhodnutí státu. Jako peníze slouží hotovostní peníze a bezhotovostní peníze. Hotovostní peníze jsou bankovky či mince, bezhotovostní peníze jsou vklady neboli depozita na účtech v peněžních ústavech. Hotovostní peníze jsou z praktických důvodů stále více nahrazovány penězi bezhotovostními. (6) (34)

3.1.1.2 Pojem peníze

Pojem peníze je definován jako aktivum, které je všeobecně přijímáno jako prostředek směny – při placení zboží a služby nebo při úhradě dluhů. Mezi základní charakteristiky peněz patří přenosnost, snadná dělitelnost, trvanlivost a stabilní hodnota. Peníze jsou úzce spjaty s pojmem jako důvěryhodnost či s kupní silou peněz. Důvěryhodnost peněz je podmínkou pro všeobecné přijímání peněz – subjekty, které peníze přijímají, věří, že je mohou použít při placení zboží a služeb a při úhradě svých dluhů. „*Kupní síla peněz představuje množství zboží a služeb, které lze při existujících cenách za peníze získat.*“ (7) Kupní síla peněz se může měnit dvěma směry, běžnější je pokles kupní síly. Pokles kupní síly peněz je spojen s růstem cen zboží a služeb. Zároveň platí, že čím rychleji kupní síla

peněz klesá, tím vyšší je nebezpečí ztráty důvěryhodnosti peněz. Dalším nepříliš žádoucím jevem je růst kupní síly. Pokles cen může vyvolat vyčkávání subjektů na další snižování cen, a tedy oddalovat nákupy zboží a služeb. (7) (11) (17)

Peníze plní několik funkcí mezi ně patří následující:

- prostředek směny,
- uchovatel hodnoty,
- zúčtovací jednotka.

Funkce prostředek směny znamená, že penězi lze platit za zboží a služby, či jimi uhradit dluh. V současné době se stále více směn zprostředkovává bezhotovostně a méně oběživem. Uchovatel hodnoty vyjadřuje, že majetek lze držet i v podobě peněz. Pokud je měna kvalitní, uchovají peníze kupní sílu do budoucna. Tuto funkci mohou plnit i jiná aktiva, která navíc nepodléhají inflaci. Jsou to například nemovitosti, umělecká díla či akcie. Smyslem zúčtovací jednotky je, že prostřednictvím peněz se vyjádří hodnota zboží, služeb, zahraničních měn či jakýchkoliv hmotných, nehmotných i finančních aktiv. (3) (6) (8)

3.1.1.3 Domácí a zahraniční měna

Domácí měna je konkrétní druh peněz, který je upravený právním řádem určitého státu. Domácí měnou se rozumí zákonné platidlo, které platí na vymezeném území. Emitentem domácí měny je vždy centrální banka dané země, v případě České republiky je to Česká národní banka. Zacházení s domácí měnou upravuje právní rámec, který mimo jiné obsahuje:

- automatickou účast občana daného státu na jeho peněžním systému v jeho domácí měně,
- povinnost daňového poplatníka platit daně v domácí měně,
- povinnost měnu přijmout,
- zákaz kumulace a poškozování měny. (6)

Zahraniční měna je každá ostatní měna kromě měny domácí. Konkrétní zahraniční měna může být platná pro více států jako například euro. S pojmy domácí a zahraniční

měna souvisí pojem konvertibilita, tedy směnitelnost měny. Konvertibilita znamená, že je daná měna směnitelná s jinými měnami v určitém kurzu. Plně konvertibilní měna je ta, která je volně směnitelná všude na světě. (6)

3.1.1.4 Centrální banka

Hlavním cílem centrální banky je zabezpečovat stabilitu měny. V České republice je centrální bankou Česká národní banka, kterou tvoří ústředí se sídlem v Praze, pobočky a účelové organizační jednotky. (11)

Nejvyšším řídicím orgánem je bankovní rada, jejími členy jsou guvernér, dva viceguvernéři a další čtyři vedoucí pracovníci. Členové bankovní rady jsou voleni na šestileté volební období. Členy bankovní rady jmenuje a odvolává prezident republiky. *„Bankovní rada určuje měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování a rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních České národní banky a opatření v oblasti dohledu nad finančním trhem.“* (8) Mezi další činnosti bankovní rady patří stanovení zásad činnosti a obchodů České národní banky, schvalování rozpočtu České národní banky, stanovení organizačního uspořádání a působnosti organizačních jednotek České národní banky, stanovení druhů fondů České národní banky, jejich výši a použití. Dále vykonává práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů vůči zaměstnancům České národní banky, uděluje souhlas k podnikatelské činnosti zaměstnanců České národní banky, stanovuje mzdu guvernéra a rozhoduje o rozkladech proti rozhodnutím České národní banky v prvním stupni. (8) (11)

Mezi základní funkce centrální banky patří:

- výdej bankovek a mincí,
- určení měnové politiky,
- řízení peněžního oběhu, platebního styku a zúčtování bank,
- vykonávání dohledu nad prováděním bankovních činností. (13)

Centrální banka má výhradní právo emise hotovostních peněz. Česká národní banka je oprávněna stanovovat právním předpisem nominální hodnoty, hmotnost, rozměry, materiál, vzhled a další vlastnosti bankovek a mincí. Popis bankovek také obsahuje ochranné prvky, které jsou na nich obsaženy a které slouží k rozpoznávání padělků. České

bankovky jsou tištěny na speciálním papíře, který se od běžného odlišuje tloušťkou, strukturou a zbarvením. Papír je opatřen vodoznakem, ochranným okénkovým proužkem a ochrannými fluorescenčními vlákny. Pravost bankovek lze ověřit také soutiskovou zánčkou a skrytým obrazcem. (11)

Měnová politika je soubor opatření ovlivňující nabídku peněz. Nabídku peněz představuje celkové množství peněz v ekonomice. Množství peněz v ekonomice má vliv na hospodářský růst, inflaci, zaměstnanost a stav platební bilance. Základním cílem měnové politiky je udržení stability měny. Tohoto cílu dosáhne pomocí několika nástrojů, mezi nástroje měnové politiky patří povinné minimální rezervy, diskontní sazba, operace na volném trhu a ostatní nástroje. Povinné minimální rezervy tvoří určité procento z depozit u bank jako rezervu na účtě u centrální banky. Diskontní sazba je úrok za některé poskytnuté úvěry od centrální banky ostatním bankám. Operacemi na volném trhu se nazývá proces nákupu a prodeje cenných papírů centrální bankou. Pokud centrální banka nakupuje státní cenné papíry, zvyšuje tím nabídku peněz v ekonomice a naopak. (11)

Centrální banka řídí hotovostní peněžní oběh, stanoví zásady vedení účtu klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech, stanoví zásady platebního styku mezi bankami a způsob používání platebních prostředků při platebním styku. (11)

Dle zákona o České národní bance podléhají všechny banky se sídlem na území České republiky bankovnímu dohledu. Hlavním cílem bankovního dohledu je omezení rizik spojených s vykonáváním bankovních činností v obchodních bankách a specializovaných institucích. (11)

Mezi ostatní funkce centrální banky patří vedení účtů bank, přijímání jejich vkladů a poskytování úvěrů ostatním bankám. Centrální banka je taky označována jako banka státu, tedy vede příjmové a výdajové účty státního rozpočtu, může poskytnout úvěr a spravuje státní dluh. Neposlední činností České národní banky je vyhlášení oficiálního kurzu české měny ve vztahu k měnám cizím. (11)

3.1.1.5 Bankovní a nebankovní sektor

Bankovní sektor

Bankovní sektor je tvořen centrální bankou a soustavou komerčních = obchodních bank. Moderní bankovní systémy jsou založeny na dvoustupňovém principu, který spočívá na institucionálním oddělení makroekonomické funkce (ČNB) a mikroekonomické funkce, která je doménou sítě komerčních bank. Hlavním cílem centrální banky je dohled nad bankami obchodními a zabezpečení měnové stability, obchodní banky provádějí svou činnost naopak na podnikatelském principu a chtějí dosáhnout co nejvyššího zisku. V současných bankovních systémech převládá model univerzálního bankovníctví. Tento model spočívá v tom, že banky mohou poskytovat celou paletu bankovních produktů – produkty komerčního bankovníctví i produkty investičního bankovníctví. Do produktů komerčního bankovníctví patří zejména přijímání vkladů, poskytování úvěrů či zprostředkování platebního styku. Mezi produkty investičního bankovníctví lze řadit emisní obchody, obchody s cennými papíry, depotní obchody, majetkovou správu aktiv a zprostředkování fúzí a akvizic. (7) (8)

Základní činností komerční banky je přijímat vklady od právnických nebo fyzických osob a poskytovat úvěry na vlastní účet. Komerční banky se dělí na univerzální a specializované. Do specializovaných komerčních bank patří spořitelny, stavební spořitelny, hypoteční banky, investiční banky, úvěrová družstva a rozvojové banky.

Obchody bank mohou být aktivní či pasivní. Aktivní obchody se dále dělí na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Do pasivních obchodů se řadí vklady, které mohou být na viděnou, termínované či úsporné, vedení účtů a vydávání platebních karet. Banky nabízejí celou řadu dalších služeb například směnářskou činnost, vydávání cenných papírů burzovní obchody, úschovu cenných předmětů či poradenství a zprostředkovatelské služby. (6)

Nebankovní sektor

Kromě bankovních subjektů působí na trhu také nebankovní instituce, které poskytují především úvěry, ale nemají na tuto činnost bankovní licenci, nepodléhají bankovnímu dohledu a jejich vklady nejsou pojištěny. Především se jedná o společnosti

provozující splátkové prodeje a leasingové společnosti. Nebankovní půjčka je tedy alternativou klasické bankovní půjčky. Nebankovní půjčka je vhodná pro klienty, kteří neuspěli u bankovní instituce, při nebankovních půjčkách se klade menší důraz na platební minulost klienta. Nebankovní půjčku může být snadnější získat, avšak ve většině případů je zde vyšší úrok než u klasických bankovních produktů. (8)

3.1.1.6 Základní finanční produkty

Běžný účet

Běžný účet patří mezi vklady na viděnou, s penězi na něm uloženými tedy může klient volně disponovat. Smyslem tohoto účtu je mít finanční prostředky kdykoliv k dispozici, zejména pro potřeby hotovostního i bezhotovostního platebního styku. Běžný účet tedy majiteli umožňuje soustřeďovat peněžní prostředky, uskutečňovat platby ve prospěch jiných osob (jednorázové příkazy k úhradě, trvalé platební příkazy či platby prostřednictvím ikasních plateb) a čerpat hotovost. (6) (11) (13)

Běžný účet je základní depozitní produkt. Je určen pro právnické i fyzické osoby. Běžné účty mohou být klientovi vedeny v českých korunách i v cizích měnách. K finančním prostředkům na běžném účtu je možné mít přístup například prostřednictvím platebních karet nebo internetového bankovníctví. (13)

Na běžný účet je možné převádět například mzdy, důchod či pojistná plnění. Běžný účet však neslouží ke spoření, protože úrokové sazby jsou v těchto případech velmi nízké. Z běžného účtu klient dostává pravidelně výpis z účtu, většinou se jedná o měsíční výpis. Mezi služby, které běžný účet umožňuje, patří snadný přístup k hotovosti prostřednictvím bankomatů, a tedy platebních karet. Dále je díky bankomatu snadné zjistit aktuální zůstatek na účtu či zadávat platby pomocí internetového bankovníctví. (6)

Platební karty

Platební karty mají úzký vztah k hotovostnímu i bezhotovostnímu platebnímu styku. „*Platební karta je elektronický platební prostředek, který lze použít při platbě u obchodníka nebo nákupu přes internet či k výběru hotovosti z bankomatu.*“ (8) Je možné je rozdělovat podle několika kritérií, nejdůležitější z nich je rozdělení na karty debetní a kreditní. Banky vydávají především debetní karty v rámci licencí VISA a MasterCard, dále jsou to například American Express a Diners Club International. Platební karta je

chráněna PIN kódem, což je automaticky generovaný bezpečnostní číselný kód. Dále je karta opatřena magnetickým proužkem nebo čipem, přičemž některé platební karty obsahují oba dva typy ochrany, tyto karty se označují jako hybridní. (8) (13)

Platební karty lze dělit několika způsoby, například dle:

- způsobu zúčtování (debetní, kreditní, chargé, nákupní úvěrové, předplatní karty),
- způsobu provedení (elektronické, embosované karty),
- použitelnosti (domácí, mezinárodní karty),
- použité technologie (magnetický proužek, čipová technologie, hybridní karty).

V případě debetních karet může držitel čerpat finanční prostředky pouze do výše zůstatku, který má na účtu. Kreditní karty umožňují držiteli karty čerpat úvěr, který mu instituce poskytla, a jehož splácení bývá zpravidla jendou měsíčně. Kreditní karta nabízí nejen možnost placení, ale i půjčování peněz. Charge karty fungují podobně jako kreditní, avšak banka na konci měsíce sestaví vyúčtování všech transakcí kartou. Klient pak uhradí celý dluh jednorázově v dohodnutém termínu, z čerpané částky není účtován žádný úrok. Nákupní úvěrové karty jsou kreditními kartami vydávanými nebankovními institucemi, liší se hlavně v ceně karty, výši úročení a omezené použitelnosti. Předplatní karty obsahují omezenou finanční hotovost a postupným čerpáním dochází ke snížení částky. Tento typ karet je většinou používán jako zákaznické věrnostní karty. (8)

Elektronickou platební kartou lze platit pouze u obchodníka, který je napojen na elektronický platební terminál. Embosovaná platební karta je opatřena vystouplým reliéfním písmem a CVC či CVV kódem. Tuto platební kartu je možné nechat projít čtecím zařízením, které na účtenku okopíruje obrysy vystouplého čísla karty a obchodník může na základě této účtenky nárokovat platbu u banky. (6)

Domácí karty lze využít k výběrům z bankomatů a placení v obchodech pouze na území České republiky. Banky od jejich vydávání opouštějí a orientují se na karty mezinárodní. (8)

V případě čipové karty jsou údaje na kartě uloženy v čipu, který si pamatuje a chrání vložená data před jejich zneužitím. Při opakovaném pokusu o neoprávněné čtení údajů je čip schopen data zablokovat. Na magnetickém proužku jsou uloženy údaje o kartě a jejím držiteli, které jsou nutné pro provedení dané platby či výběru z bankomatu. Magnetický proužek neumožňuje tak vysoké zabezpečení jako čip. Hybridní karta obsahuje čip i magnetický proužek, což zvyšuje její bezpečnost a lze jí využít na všech obchodních místech. (6) (8)

Spoření

Banky a družstevní záložny nabízejí řadu spořicíh produktů, nejčastěji jsou to spořicí účty či termínované vklady. Peníze však lze uložit například do stavebního spoření nebo penzijního připojištění a získat tak státní podporu. (22)

Stavební spoření

Stavební spoření je účelový druh spoření, během kterého vkladatel dlouhodobě ukládá prostředky u specializované banky. V průběhu spoření může klient čerpat státní podporu a po jeho skončení získává nárok na úvěr ze stavebního spoření. „*Stavební spoření spojuje v jeden kompaktní celek spoření a poskytnutí účelového úvěru.*“ (8) Úvěr je charakterizován nízkými a pevnými úrokovými sazbami po celou dobu jeho splácení. Základním pojmem při využívání stavebního spoření je cílová částka, která je sjednána ve smlouvě o stavebním spoření a vyjadřuje budoucí potřebu finančních prostředků pro realizaci bytových potřeb účastníka. Cílová částka je rovna součtu vkladů, úvěru ze stavebního spoření, státní podpory a úroků z vkladů a státní podpory po odečtení daně z příjmu z těchto úroků. (8)

Spořicí účet

Spořicí účet je dalším významným depozitním bankovním produktem a představuje spojení výhod běžného účtu a termínovaného vkladu. Spořicí účet bývá obvykle lépe úročen nežli účet běžný. Není primárně určen k provádění platebního styku, ale slouží především ke zhodnocování volných finančních prostředků klienta. Obchodní banky nabízejí spořicí účty nejen v českých korunách, ale i v měnách zahraničních. Spořicí účet je obvykle zakládán na dobu neurčitou s dohodnutou výpovědní lhůtou či v některých případech bez výpovědní lhůty. Úroky ze zůstatku na spořicím účtu mohou být připisovány

na tento účet nebo může být spořicí účet propojen s běžným účtem. V případě propojení s běžným účtem může klient průběžně převádět, a tak lépe zhodnocovat volné disponibilní prostředky uložené na běžném účtu nebo může zvyšovat disponibilní zůstatek na běžném účtu převáděním úroků ze zůstatku na spořicí účet. (13)

Termínovaný vklad

Termínovaný vklad je poměrně výhodně úročený spořicí produkt, avšak vkladatel se zavazuje, že s vloženými finančními prostředky nebude po celou dobu vkladu disponovat. Ve většině případů je určena minimální požadovaná částka, kterou musí klient složit. Vždy je stanovena výpovědní lhůta, ve které se pod hrozbou sankce nesmí s prostředky disponovat. Čím vyšší je částka vložená na termínovaný vklad a čím delší je výpovědní doba, tím vyšší je výnos z vkladu. V případě revolvingových (automaticky se obnovujících) termínovaných vkladů je možné ve většině bank vybírat peněžní prostředky pouze v den, kdy skončí doba, na kterou byl tento vklad založen. Vklady bez automatického obnovování lze vybrat kdykoliv po skončení doby, na kterou byly uloženy. (6)

Penzijní připojištění

Jednou z forem zhodnocení peněz, kterou podporuje stát, je penzijní připojištění. Penzijní připojištění se státním příspěvkem je velmi výhodná forma spoření, podporovaná státem, která umožňuje zajistit si zajímavý objem prostředků pro zabezpečení se ve stáří nebo za výsluhu po 15 letech spoření. Klient, který si na penzijní připojištění vkládá alespoň 300 korun měsíčně, dostává státní příspěvek 90 korun. Se stoupajícím vkladem roste i státní příspěvek, maximálně stát přispívá 230 korun měsíčně při vkladu minimálně 1000 korun. Pojištěného může také podporovat zaměstnavatel, přičemž do určené výše je jeho podpora daňově uznatelným nákladem. Základ daně lze snížit o součet příspěvků, které klient zaplatil nad limit dvanáct tisíc ročně, maximálně však o dvacetčtyři tisíc korun za rok. Na daních tak lze ušetřit až 3 600 korun. (6) (23)

Penzijní připojištění, tedy fondové investování se státní podporou se dalo uzavřít do roku 2012. Nový podporovaný investiční nástroj pro zajištění na penzi je doplňkové penzijní spoření. Nadále však účastníky penzijního připojištění v transformovaných fondech zůstávají miliony lidí. Transformované fondy penzijního připojištění klientům

garantují, že jejich investice bude ke konci roku minimálně na nule. Proto penzijní společnosti investují velmi konzervativně a jejich výnosy jsou většinou na úrovni inflace. Doplňkové penzijní spoření nabízí potenciálně vyšší zhodnocení, účastník si může vybrat z několika investičních strategií, platí za ně však rizikem, že se jeho investice dostane do červených čísel. (23)

Peníze z penzijního připojištění lze vybrat nejdříve v 60 letech, v případě že si klient připojištění platí minimálně pět let. Při výplatě dostává klient částku, ke které se doinvestoval, včetně příspěvků od zaměstnavatele a státu. Penzijní připojištění lze ukončit i předčasně, avšak se ztrátou státních příspěvků a nutností doplacení daňových odpočtů, které byly uplatněny. (23)

Pojištění

Pojištění je vědomé vytváření finanční rezervy sloužící k úhradě škod nebo potřeb, které vzniknou pojištěným z nahodilých událostí. Tato rezerva se vytváří z prostředků pojištěných subjektů, tedy z pojistného, které je cenou za převzetí rizika nebo cenou za poskytované služby. (6)

Pojištění lze klasifikovat podle kritérií například na:

- zákonná/smluvní,
- obnosová/škodová,
- životní/neživotní,
- rezervotvorná/riziková.

Životní a neživotní pojištění

Životní pojištění slouží pro potřebu pokrytí pojistných rizik, ale také pro možnost zhodnotit volné finanční prostředky, protože pojišťovna peníze klientů investuje, aby dosáhla jejich zhodnocení. Část zhodnocení pojišťovna u některých produktů garantuje, tato část je označována jako technická úroková míra, což je zaručený podíl na výnosech z finančního umístění prostředků technických rezerv v životním pojištění. Životního pojištění se týká státní podpora v podobě možnosti snížit si daňový základ o část zaplaceného pojistného. Jelikož se pojišťovny snaží minimalizovat počet pojistných plnění, nenabízí životní pojištění každému. Tento typ pojištění lze uzavřít pouze do určitého věku

a pojišťovna si klienty vybírá podle zdravotních rizik. Životní pojištění se dělí na rizikové a rezervotvorné, které se dále dělí na kapitálové a investiční. (6) (12)

Neživotní pojištění je pojištění odpovědnosti či pojištění majetku, dělí se tedy na odpovědnostní a majetkové. Do pojištění majetku patří věci movité i nemovité. Pojištění nemovitosti chrání jeho vlastníka především proti škodám, které byly způsobeny živelnými událostmi. Nejčastějším typem pojištění odpovědnosti je pojištění odpovědnosti za škodu z provozu motorových vozidel, toto pojištění je povinné. Soukromá osoba si také může sjednat pojištění odpovědnosti pro škody, které mohou nastat v běžném životě. Dále si může pojištění odpovědnosti sjednat podnikatel, jedná se o pojištění z provozní činnosti a je zaměřené spíše na menší podniky. Dalším pojištěním odpovědnosti je například profesní odpovědnost, odpovědnost k akcím, odpovědnost členů statutárních orgánů a dozorčích rad obchodních společností či pojištění z výkonu povolání. (6)

Investice

Investice je jakákoliv činnost, při které se obětuje stanovené množství peněz za očekávaný, ale nejspíš tok peněžních prostředků v budoucnosti. Investováním se tedy finanční prostředky využívají jinak než užitím či spotřebou. Ve finančním světě se investicí rozumí koupě finančního aktiva, například akcie, dluhopisu či podílového listu se zájmem vydělat další peníze. Výdělek z investice může být získán formou pravidelně vyplácené odměny z daného aktiva nebo po určitém časovém období následným prodejem aktiva za vyšší cenu. Obecně platí, že čím vyšší je pravděpodobná výnosnost investice, tím vyšší je riziko a tím nižší je její likvidita, tedy rychlost, s jakou se investor může dostat ke svým finančním prostředkům. Investice, která by byla zároveň nejvýnosnější, nejbezpečnější a nejlikvidnější neexistuje. Investor je proto vždy nucen rozhodnout, čemu dá přednost. Míra averze k riziku je tím nejdůležitějším znakem, který odlišuje různé investory a jejich investiční strategie. (6) (14)

Úvěr

Úvěr lze definovat jako časově omezené, úplatné zapůjčení peněz k smluvně vázanému nebo volnému použití, poskytují ho bankovní i nebankovní instituce. Úvěrová činnost patří mezi hlavní činnosti banky, tato činnost musí být vyvážena další činností, jíž je soustředování volných peněžních prostředků od právnických i fyzických osob.

Velkým zdrojem výnosů banky jsou přijaté úroky z poskytnutých úvěrů. Každá banka má svoji úvěrovou politiku, tedy soubor metod a zásad, které by měli bankovní pracovníci uplatňovat při poskytování úvěru. Základními principy úvěrových obchodů bank jsou návratnost úvěru a výnosnost úvěru. Návratnost úvěru je spojena se schopností dlužníka splatit úvěr ve sjednané době. Výnosnost úvěru je spojena s vyšší úrokové sazbou. Pokud banka poskytne zákazníkovi úvěr, půjčí mu peněžní prostředky za úrok. (6) (11) (13) „Úrok je částka peněz, kterou dlužník platí věřiteli za poskytnutí úvěru.“ (11) Částka úroku se vypočítá z dlužné částky podle úrokové sazby, která je stanovena v procentech. Úvěry lze rozlišit například podle délky na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. (6) (11)

Spotřebitelský úvěr

Spotřebitelský úvěr patří mezi nejčastější, slouží k financování nákupu spotřebních předmětů a dělí se na účelové a neúčelové. Spotřebitelské úvěry jsou charakterizovány anuitní splátkou, pevnou dobou splatnosti a ukazatelem RPSN. Tento typ úvěru však patří mezi dražší půjčky na finančních trzích. (6) (8) (13)

Kontokorentní úvěr

Kontokorent neboli povolené přečerpání limitu je určen k překlenutí krátkodobého časového nesouladu mezi výdaji a příjmy klienta. Je napojen přímo na běžný účet klienta a navyšuje disponibilní část zůstatku. Úvěr se čerpá až v okamžiku, kdy prostředky na účtu nestačí na výběr či uhrazení příkazu. Následně nejdříve veškeré příchozí položky kryjí dluh, čím se snižují náklady na čerpání kontokorentu. Kontokorent je sjednán na dobu neurčitou a minimálně jednou za stanovené období je nutné dostat účet do kladných čísel. (6)

Hypoteční úvěr

Jedná se o dlouhodobý účelový úvěr určený výhradně k financování bytových potřeb. Hypoteční úvěry jsou poskytovány zejména na koupi nemovitostí, výstavbu nemovitosti či její rekonstrukci, opravu a modernizaci. Tento úvěr je zajištěn zástavním právem k nemovitosti a je sjednán pouze na část tržní ceny nemovitosti. Hypoteční úvěr patří mezi úvěry dlouhodobé, jeho splatnost může být i několik desítek let. Úvěr je ve většině případů splácen konstantními splátkami = anuitami. Anuita obsahuje úrokovou i úmorovou složku. Existují instituce specializované na poskytování hypotečních úvěrů,

jedná se o hypoteční banky. Tyto banky si obvykle zajišťují financování prodejem hypotečních zástavních listů. Hypoteční banky získávají emisí těchto listů finanční zdroje pro poskytování hypotečních úvěrů. (11)

3.1.1.7 Úrok a úroková míra

Úroková míra je nástroj umožňující vyjádření ceny peněz. Lze ji vyjádřit jako poměr úroku a výchozí částky. Existuje řada úrokových měr například vyhlášených centrální bankou, tržní mezibankovní úrokové sazby či tržní klientské úrokové sazby. Některé úrokové míry se vztahují k penězům úročeným na různě dlouhou dobu, tyto úrokové míry se dělí na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Úrok lze chápat jako cenu peněz respektive náklad peněz. Pro finanční instituce jsou nákladem úroky placené klientům, kteří mají u těchto institucí uložené peníze. Pro domácnosti jsou nákladem úroky placené z úvěru.

Velmi důležitá je doba, ke které se úroková sazba vztahuje. Standardní období je roční (p.a), další možné úročení je půlroční, čtvrtletní, měsíční, týdenní a denní. Platí, že čím častěji jsou úroky připisovány, tím rychleji částka roste. (3)

Druhy úročení

Existují dva základní druhy úročení – jednoduché úročení a složené úročení. Při jednoduchém úročení se úroky počítají vždy za stejné základní částky. U složeného úročení se úroky postupně připisují k základní částce, ta se o tyto úroky navýší a úroky se v dalším období počítají z této navýšené částky o připsaný úrok zvýšené. (6)

Roční procentní sazba nákladů

Roční procentní sazba nákladů značená RPSN je jediný srovnatelný ukazatel toho, jak je úvěr skutečně drahý. RPSN musí dle zákona klientovi sdělit každá banka či splátková společnost a další poskytovatelé spotřebních úvěrů. Roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr je rovna současné hodnotě všech nákladů spotřebitele sjednaných mezi věřitelem a spotřebitelem ve smlouvě a počítá se na roční bázi podle vzorce. (6)

Obrázek 2 Vzorec RPSN

$$\sum_{K=1}^{K=m} \frac{A_K}{(1+i)^t K} = \sum_{K'=1}^{K'=m'} \frac{A'_{K'}}{(1+i)^t K'}$$

K je pořadové číslo půjčky téže osoby

K' je číslo splátky

A_K je výše půjčky číslo K

A'_{K'} je výše splátky číslo K'

S značí celkový souhrn

M je číslo poslední půjčky

m' je číslo poslední splátky

t_K je interval, vyjádřený v počtu roků a ve zlomcích roku, ode dne půjčky č. 1 do dnů následných půjček č. 2 až m

t_{K'} je interval, vyjádřený v počtu roků a ve zlomcích roku, ode dne půjčky č. 1 do dnů splátek nebo úhrad poplatků č. 1 až m'

je hledaná roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr, kterou je možno vypočítat

I (buď algebraicky nebo numericky opakovanými aproximacemi na počítači), jestliže jsou hodnoty ostatních veličin rovnice známy buď ze smlouvy nebo odjinud (6)

3.1.1.8 Cenné papíry

Cenné papíry jsou listiny, které představují pohledávku vlastníka cenného papíru vůči emitentovi, který cenný papír vydal. Cenný papír tedy vytváří vztah mezi dlužníkem a věřitelem, dlužník je ten, kdo cenný papír vystavuje a má závazek a věřitel je vlastník vystaveného cenného papíru. Mezi cenné papíry patří například akcie, dluhopisy, směnky a šeky. Akcie je majetkový cenný papír, který představuje podíl na základním kapitálu akciové společnosti, podíl je dán nominální hodnotou, kterou má vydaná akcie. Pro akcionáře je velmi důležitý kurz akcie, tento kurz udává aktuální hodnotu, kterou akcie má. Aby byla investice do akcií výhodná, měl by být kurz akcie vyšší než jeho nominální hodnota. Dluhopis je úvěrový cenný papír, který představuje dlouhodobý závazek emitenta vůči majiteli dluhopisu. Emitent dluhopis vydává, aby získal prostředky, které potřebuje ke své činnosti. Ten kdo dluhopis získá, se stává jeho majitelem a po celou dobu držení dluhopisu má nárok na výplatu úroků a na vrácení nominální hodnoty dluhopisu v době splatnosti. Směnky patří mezi cenné papíry peněžního trhu, které potvrzují závazek dlužníka vůči věřiteli. Směnky slouží k zajištění plnění dluhů, díky jejími vlastnění získá věřitel snadněji peněžní pohledávky a mohou také sloužit jako platební prostředek.

Tuto funkci plní směnky, které lze nabídnout před vypršením doby splatnosti k odkupu bankám. Specifickým druhem směnky je blankosměnka, která má některé části nevyplněné a používá se jako zajišťovací směnka. Zajištění se realizuje tak, že v blankosměnce není vyplněná směnečná suma a datum splatnosti. Společně s blankosměnkou se uzavírá dohoda o vyplňovacím směnečném právu, která vymezuje za jakých podmínek je majitel směnky oprávněn blankosměnku vyplnit. Šeky jsou krátkodobé cenné papíry, spadající do peněžního trhu a jsou jedním z nástrojů platebního styku. Šek je výstavecův písemný příkaz, který dává bance, aby z jeho účtu vyplatila peněžní prostředky osobě, která šek předloží nebo je na šeku uvedena. (24) (25)

3.1.2 Cenová gramotnost

Cenová gramotnost zahrnuje problematiku inflace a cenových mechanismů. Významnou složkou je porozumění principu ceny peněz v čase, rozdílu mezi nominální a reálnou úrokovou sazbou a porozumění cenám finančních nástrojů a služeb. Předpokladem k porozumění cenovému mechanismu je znalost základních ekonomických veličin, jako je trh, nabídka a poptávka. K pochopení cenové gramotnosti je nutné orientovat se v základních makroekonomických ukazatelích národního hospodářství a v daňovém systému. (8) (6) (2)

3.1.2.1 Trh

Trh je prostor, kde dochází ke směně statků a peněz, je tedy místem střetávání nabídky a poptávky. Podle toho zda je předmětem směny statek, služba, práce či peníze jedná se o trh statků a služeb, trh práce nebo finanční trh. Výsledkem směny je vytvoření ceny a určitý objem prodaného zboží a služeb.

Trh lze dělit podle několika hledisek. Podle geografického hlediska dělíme trhy na:

- trh místní,
- trh národní,
- trh světový.

Podle toho co se na trhu kupuje/prodává na:

- trh produktů (zboží a služeb),

- trh finanční (peněz a kapitálu),
- trh výrobních faktorů (půdy, práce a kapitálu).

Podle množství výrobců na:

- individuální (zboží jednoho výrobce),
- dílčí (jeden druh zboží),
- agregátní (veškeré zboží). (8) (6)

Trh představuje mechanismus, který je schopen koordinovat síť ekonomických vztahů. Dává odpověď na tři základní ekonomické otázky – co, jak a pro koho vyrábět. Co se bude vyrábět, určují spotřebitelé, rozhodují se na základě cen, co budou nakupovat. Jak vyrábět, za kolik a jakých výrobních faktorů bude využito, určují výrobci. Pro koho vyrábět a kolik daného výrobku se ve společnosti rozdělí, rozhodují peněžní prostředky (mzdy, renty, zisky, úroky).

Mezi základní prvky tržního mechanismu patří tedy poptávka, nabídka a cena. Ceny, respektive cenový systém plní následující funkce:

- přenáší informace o koupěschopné poptávce, potřebách, zálibách a o disponibilních zdrojích,
- motivuje spotřebitele a výrobce efektivně využívat vzácné ekonomické zdroje, používat nejlepší výrobní postupy a optimálně využívat disponibilní zdroje,
- rozděluje důchody. (6)

3.1.2.2 Cena

Cena vyjadřuje peněžní hodnotu výrobku pro zákazníky, ovlivňuje poptávku a vytváří příjmy firmy. Cena by měla být pružná, firmy ji musí přizpůsobovat aktuální situaci na trhu. Měla by dlouhodobě zabezpečovat návratnost investic, dostatečnou tvorbu zisku či úhradu nákladů na výzkum a vývoj nového výrobku. Stanovení ceny za výrobek je pro firmu nesmírně důležité a obtížné. Cenu může ovlivňovat řada faktorů, které lze rozdělit do dvou skupin: vnější a vnitřní. Do vnějších faktorů se řadí například struktura trhu,

nabídka a poptávka, jednání zákazníků, vnímání cen zákazníků, kupní síla spotřebitelů, inflace, konkurence. Do vnitřních faktorů pak patří cíle a strategie firmy, marketingové cíle nebo náklady a jejich struktura. (6)

Pro stanovení ceny existuje několik strategií u nových i ostatních výrobků. Při stanovení ceny u nových výrobků se využívá například skimming či pronikání na trh. Skimming se využívá u zcela nových výrobků, kde není konkurence a zákazník je nezná, jsou něčím odlišné a zvláštní. Počáteční pro vytvoření image je vysoká. Předpokládá se zisk ve fázi uvedení a růstu, po vstupu konkurence se cena sníží. U pronikání na trh je výrobek nový pro výrobce, je zde nízká cena, která někdy nepokryje ani náklady, zisku se dosáhne ve fázi zralosti. U ostatních výrobků se používá například psychologického přístupu, diskriminační stanovení ceny nebo stanovení ceny ve výrobních skupinách. (8)

3.1.2.3 Inlace

Inlace je nejčastěji chápána jako dlouhodobý růst cenové hladiny v čase vyvolaný nadměrnou emisí peněz. Je to dynamický jev, který se v čase mění. Nejedná se tedy o nárazové změny způsobené například změnami v daňové soustavě či uvolněním regulovaných cen a podobně. Jedná se o dlouhodobý nepřetržitý růst zpravidla minimálně dvě po sobě jdoucí čtvrtletí. Ceny nemohou dlouhodobě a nepřetržitě růst, pokud zároveň neroste nabídka peněz. Důsledkem inflace je oslabení reálné hodnoty peněz, tedy oslabení kupní síly. Je-li v ekonomice přítomna inflace, pak spotřebitel potřebuje stále více peněžních jednotek pro koupi jednoho koše zboží. (3) (20)

Příčiny inface se nejčastěji rozdělují na příčiny popátkové a nabídkové. V případě poptávkových příčin způsobují expanzi či růst produktu a vedou zpravidla k růstu cenové hladiny. Příčinou může být růst spotřeby domácností, vladních nákupů, investic a čistého exportu. Jedním z faktorů poptávkové inflace je nadměrný růst peněžní zásoby, který je spojen s nízkou úrokovou mírou. Nabídkové příčiny se označují také jako nákladové, inflaci tedy může způsobit růst nákladů. (12)

Inlace lze měřit pomocí několika indexů, nejčastěji se využívá index spotřebitelských cen, index cen výrobců a deflátor hrubého domácího produktu. Index spotřebitelských cen je v praxi nejpoužívanější index, založen na výběru reprezentativního koše spotřebitelských statků podle spotřeby domácností. Každému koši

je přidělena váha podle podílu výdajů na daný statek na celkových výdajích průměrné domácnosti. Index cen výrobců se počítá stejným způsobem jako index spotřebitelských cen přičemž obsahuje jinou strukturu koše. Index cen výrobců měří změny v cenové hladině u jednotlivých odvětví výrobců. Struktura daného koše obsahuje statky, které jsou typicky užívané v daném oboru. Deflátor HDP se vypočítá jako podíl nominálního HDP k reálnému HDP, nominální HDP je produkt vyjádřený v běžných cenách a reálný HDP je produkt vyjádřený ve stálých cenách. (3) (7)

3.1.2.4 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území. U výrobních faktorů se tedy přihlíží k jejich působení na území státu, nikoliv k tomu, kdo je jejich vlastníkem. Tento ukazatel se používá pro stanovení výkonnosti ekonomiky. Hrubý domácí produkt lze vypočítat třemi metodami:

- výrobní (produkční, výrobkovou),
- výdajovou,
- důchodovou (příjmovou). (9) (18)

Výrobní metodou se HDP počítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty. Je to vyrovnávací položka účtu výroby za národní hospodářství celkem, kde se na straně zdrojů zachycuje produkce a na straně užití mezispotřeba. Hrubá přidaná hodnota je rozdíl mezi produkcí a mezispotřebou. Protože se produkce oceňuje v základních cenách a užití v kupních cenách, je strana zdrojů za národní hospodářství celkem doplněna o daně snížené o dotace na výrobky. Výdajovou metodou se HDP spočítá jako součet konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami a salda vývozu a dovozu výrobků a služeb. Konečná spotřeba je odvozena prostřednictvím naturálních sociálních transferů od výdajů na konečnou spotřebu domácností, vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem. Tvorba hrubého kapitálu se dělí na tvorbu hrubého fixního kapitálu, čisté pořízení cenností a na změnu zásob. Důchodovou metodou se HDP spočítá jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem. (10)

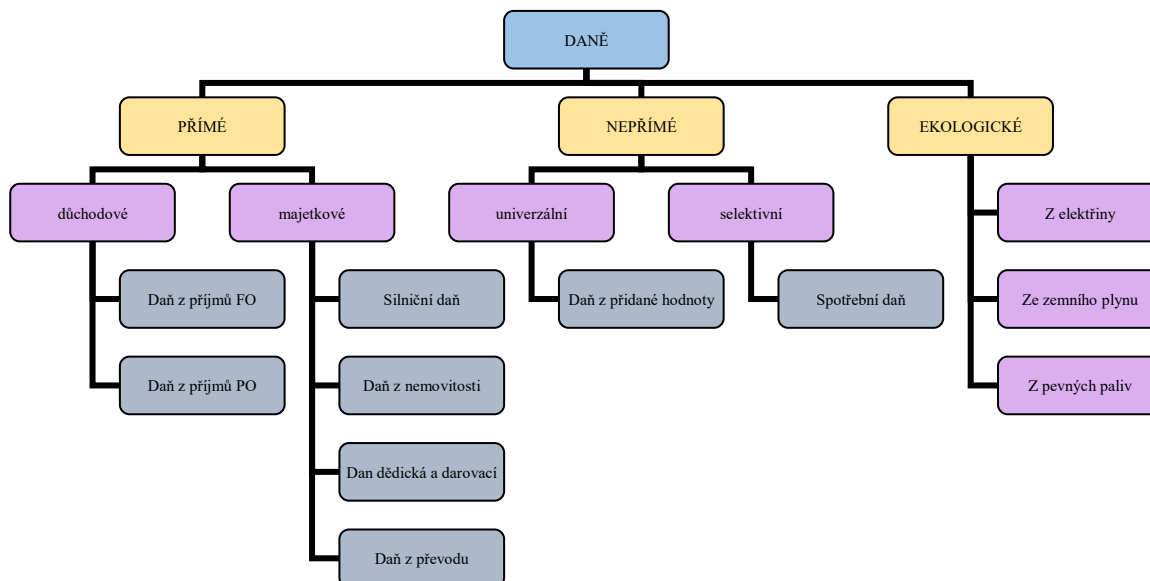
3.1.2.5 Daně a daňový systém

Mezi základní občanské povinnosti patří platit daně, které plynou do veřejného rozpočtu. „*Moderní daňová teorie charakterizuje daň jako zákonem stanovenou povinnou platbu vybíranou správci daní ve prospěch veřejných rozpočtů.*“ (6) Daň je označována jako platba nenávratná, neúčelová a neekvivalentní. Nenávratnost znamená pro poplatníka újmu na jeho příjmech nebo majetku bez náhrady v podobě rovnocenného ekvivalentu. Neekvivalentnost spočívá v tom, že částka odvedené daně, jakou se jednotlivec podílí na společných příjmech, nemá vliv na objem jím spotřebovávaných, veřejně financovaných statků. Neúčelnost daní znamená, že plátce daní a poplatník nevědí, které veřejné projekty či dávky budou z jeho peněz financovány. Výběr a rozpočtové určení daní se odehrávají na principu solidarity, protože jsou uspokojovány i potřeby občanů, které daně neplatí. (6)

Daně nejsou jediným příjmem veřejných rozpočtů. Významnou roli také hrají sociální pojistné, clo, poplatky, sankční platby, úvěrové příjmy, splátky či emisní výnosy. Tyto zdroje mají podobné definiční znaky, ale liší se určitými atributy. Například poplatky jsou platby, které jsou povinni poplatníci hradit za úkony nebo jinou činnost státních a místních orgánů. Podstatou poplatků je tedy bránit zbytečnému zatěžování těchto orgánů. Clo je dávka vybíraná státem při přechodu zboží přes celní hranici, tento poplatek stát využívá jako ochranný prostředek a jako prostředek, jak získat peníze do státního rozpočtu. (6)

Daňový systém České republiky je ve svých hlavních znacích podobný systémům většiny vyspělých, evropských zemí. Daňové příjmy pocházejí zhruba ve stejné míře z přímých a nepřímých daní. Následující schéma představuje daňový systém v České republice. (8)

Obrázek 3 Schéma daňové soustavy

Zdroj:vlastní zpracování

Na daňový systém jsou kladeny určité požadavky, k nimž zpravidla patří daňová spravedlnost, efektivnost, právní úroveň, jednoduchost, srozumitelnost a správné ovlivňování chování ekonomických subjektů. V souvislosti s daňovou spravedlností se uplatňují dva principy, a to princip platební schopnosti a princip prospěchu. Daňová efektivnost spočívá v tom, aby byly přímé i nepřímé administrativní náklady co nejnižší. (6)

V daňové praxi se uplatňuje řada hledisek klasifikací daní, nejběžnější je členění daní na daně přímé a nepřímé. Přímé daně dopadají přímo na poplatníka daně podle jeho konkrétní důchodové a majetkové situace. Z pohledu zdaňovaného objektu lze rozlišit přímé daně na daně důchodového a majetkového typu. Přímé daně důchodového typu zdaňují proměnlivý základ daně v čase. Tyto daně jsou adresné a respektují důchodovou a majetkovou situaci poplatníka. V České republice patří do této skupiny daní daně z příjmů fyzických a právnických osob. Přímé daně majetkového typu zdaňují majetek, který je ve vlastnictví, v držbě nebo v převodu vlastnických práv z jednoho subjektu na druhý z důvodu dědění, darování nebo převodu. Nepřímé daně jsou daně postihující subjekt nepřímo, protože se vybírají jako část ceny výrobku nebo služby při jeho výrobě, prodeji či při jejím poskytnutí. V tomto případě dopadá daňové břemeno na kupujícího, nikoliv na plátce daně. Tyto daně nerespektují majetkovou ani důchodovou situaci osoby, jsou vyměřeny ve stejné výši pro každou osobu. Do nepřímých daní patří daň z přidané hodnoty, spotřební daně a ekologické daně. (6)

3.1.2.6 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost představuje setrvalý projev nerovnováhy mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce ve smyslu převisu nabídky práce nad poptávkou po práci. Za nezaměstnané se považují osoby 15leté a starší, bez práce, hledající aktivně práce a připravené do práce nastoupit. Osoby, které nesplňují alepoň jednu z těchto vlastností se nepovažují za osoby nezaměstnané, jsou to lidé zaměstnaní nebo ekonomicky neaktivní. Míra nezaměstnanosti je měřena jako počet nezaměstnaných osob k pracovním silám. Pracovní síly tvoří zaměstnané osoby a nezaměstnané osoby (ti, co práci aktivně hledají). Tato skupina zaměstnaných a nezaměstnaných je označována jako ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Míra nezaměstnanosti je tedy podíl počtu nezaměstnaných k počtu ekonomicky aktivních. Lidé, kteří nejsou součástí skupiny pracovní síly, patří mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Do neaktivního obyvatelstva patří zejména studenti, důchodci, osoby v domácnosti a lidé, kteří práci nehledají. (9) (12) (20)

Existuje několik druhů nezaměstnanosti – frikční, strukturální, cyklická a sezónní. Frikční nezaměstnanost je spojena s neustálým pohybem lidí, kteří přecházejí z jednoho zaměstnaní do druhého, tato nezaměstnanost je přechodná a krátkodobá. Strukturální nezaměstnanost je způsobena většími změnami ve struktuře národního hospodářství, může trvat i několik let a je spojena s rekvalifikací pracovníků. Cyklická nezaměstnanost je vyvolána poklesem produktu, když se hospodářský cyklus nachází ve fázi kontrakce, trvá, dokud produkt nezačne opět růst. Sezónní nezaměstnanost je spojena s nějakým obvyklým obdobím, patří sem například oblast stavebnictví, zemědělství či cestovní ruch. (8) (9) (19)

3.1.3 Rozpočtová gramotnost

Rozpočtová gramotnost představuje schopnosti nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu a zahrnuje schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. Součástí rozpočtové gramotnosti jsou také dvě specializované složky, a to složka správa finančních aktiv a správa finančních závazků. Do složky správy finančních aktiv lze řadit vklady, investice a pojištění. Do správy finančních závazků patří například úvěr či leasing. Je tedy nutné orientovat se na trhu různě komplikovaných finančních prostředků a služeb a volit ty nejvýhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci. (2)

3.1.3.1 Osobní a rodinný rozpočet

Rozpočet je souhrn příjmů a výdajů jedince či celé domácnosti za určité období. Rozpočet může sloužit ke snížení dluhů nebo může pomoci získat zdroje pro pravidelné spoření. V rozpočtu mohou nastat následující situace:

- příjmy vyšší než výdajě (přebytek rozpočtu),
- příjmy menší než výdaje (schodek neboli deficit rozpočtu),
- příjmy se rovnají výdajům (vyrovnaný rozpočet).

Rodinný rozpočet by měl počítat s úsporami a rezervou k úhradě nepředvídatelných výdajů. Úspory domácností jsou částí důchodu, která se nevydává na spotřebu, ale představuje kumulované prostředky určené k budoucí spotřebě. (6)

Příjmy domácností

Příjmy jsou finanční toky, které do hospodaření rodin přichází a které rodina inkasuje. Obvykle přicházejí zvenčí od zaměstnavatelů, obchodních partnerů nebo státu. Některé příjmy jsou vnitřní, jedná se o příjmy z majetku, vkladů, pronájmu nebo prodeje z majetku. (12)

Příjmy lze rozdělit do čtyř základních typů – příjmy od zaměstnavatele, příjmy sociální, příjmy mimořádné (nepravidelné) a příjmy reziduální (pasivní). Mezi příjmy od zaměstnavatele lze řadit například mzdy, platy, stravenky či cestovné. Do sociálních příjmů patří přídavky na děti, rodičovský příspěvek nebo podpora v nezaměstnanosti. Reziduální příjmem je například příjem z pronájmu či dividendy. (6)

Výdaje domácností

Výdaje domácností jsou peněžní částky, které jsou vynaloženy na zajištění chodu domácnosti, na bydlení a na potřeby členů domácností. K nejčastějším výdajům patří nájemné, výdaje za potraviny, platby elektřiny, vody, plynu splácení úvěrů a půjček, pojištění a výdaje za oblečení. (6)

Výdaje lze dělit na zbytné a nezbytné, které se dále dělí na povinné a ekonomicky nutné. Při nesplacení povinných výdajů hrozí finanční nebo morální sankce, jsou to takzvané mandatorní výdaje. Příkladem ekonomicky nutných výdajů je nákup celoroční jízdenky na MHD. Výdaje se dále mohou dělit na průběžné a mimořádné. Průběžné

výdaje by měly být hrazeny z běžných příjmů, zatímco výdaje mimořádné zejména z úspor. (15)

3.1.4 Další typy gramotnosti

3.1.4.1 Informační gramotnost

Informační gramotnost je jednou z vyšších forem základní gramotnosti. Jde o pojem pro komplexní znalost a schopnost práce s informacemi. Informačně gramotný jedinec je schopný rozeznat, kdy potřebuje informace, dále je vyhledávat, vyhodnotit a efektivně využít. (16)

3.1.4.2 Právní gramotnost

Právní gramotnost je souhrn znalostí a informací z oblasti platného práva. Každý občan a spotřebitel by měl tyto znalosti mít, aby byl schopný účinně prosazovat svá práva, plnit své povinnosti a kvalifikovaně se v této pozici rozhodovat. Hlavní a nejdůležitější zákon je Ústava. (6) (8)

Zdravotní pojištění

V české republice je zdravotní pojištění povinné dle zákona č. 48/1997 Sb. Existují čtyři kategorie plátců zdravotního pojištění, jsou to zaměstnanci (za které platí zdravotní pojištění zaměstnavatel), osoby samostatně výdělečně činné, osoby bez zdanitelných příjmů a státní pojištěnci. V případě státních pojištěnců platí zdravotní pojištění stát, jedná se například o nezaopatřené děti, poživatele důchodu, příjemce rodičovského příspěvku, ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené, studenty či uchazeče o zaměstnání. Zdravotní pojištění ve výši 13,5 % se musí odvádět alespoň z minimální mzdy, která v roce 2017 činí 11 000 Kč (minimální vyměřovací základ). Pojistné se platí za jednotlivé kalendářní měsíce. (26) (27)

Sociální pojištění

Sociální pojištění má tři složky – důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Platí ho zaměstnanci i osoby samostatně výdělečně činné, přičemž za zaměstnance pojištění odvádí zaměstnavatel. Pro zaměstnance je účast na všech třech složkách sociálního pojištění povinná, pro osoby samostatně

výdělečně činné je nemocenské pojištění nepovinné. Sociální pojištění nemusejí platit osoby bez zdanitelných příjmů. (28) (29)

3.1.4.3 Numerická gramotnost

Numerická gramotnost je schopnost získávat, používat a interpretovat matematické informace a myšlenky a komunikovat o nich s cílem aktivně se vyrovnávat s matematickými nároky rozmanitých situací života. Numericky gramotné jednání zahrnuje zvládání situace nebo řešení problem v kontextu skutečného života reakcí na matematický obsah. (8)

3.1.5 Ochrana spotřebitele

Spotřebitel je základní subjekt spotřebitelského práva. Je jím nejčastěji fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy, na jejímž základě se poskytuje finanční služba, nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti. V některých případech se stejná či obdobná práva přiznávají také některým fyzickým osobám podnikajícím, pokud je rozsah jejich podnikání relativně malý. (12)

Lidé v hmotné nouzi patří mezi nezjzranitelnější a pokud se rozhodnou aktuální nedostatek prostředků řešit cestou půjčky či úvěru, jsou předurčeny stát se dlužníky, kteří budou mít s velkou pravděpodobností problem své závazky splácet. Počet firem, které se zaměřují právě na tuto skupinu se stále zvyšuje. Fungují především díky reklamním kampaním, rychlostí půjčky a účinnými nástroji k vyhledávání nepaltících dlužníků. (6)

Cílem ochrany spotřebitele je pomoci klientům činit informovaná rozhodnutí a efektivně řešit vzniklé situace a spory. Každý svéprávný občan má právo rozhodovat o svém chování a finančních praktikách podle svého rozhodnutí, ale musí mít také šanci rozhodovat se na základě dostatečného množství informací, znalostí a pochopení všech relevantních údajů. (6)

3.1.5.1 Specifika spotřebitelského práva

Podstata ochrany spotřebitele spočívá v úpravě vztahů smluvních stran, která vyrovnává slabší postavení spotřebitele vůči poskytovateli finanční služby, tedy snižuje

riziko, že této informační a finanční převahy nebude poskytovatel zneužívat. Mezo hlavní obecné zásady spotřebitelských smluv patří:

- omezení zásady smluvní volnosti (smlouvy musí obsahovat stanovené náležitosti),
- nepřipustnost smluvního vzdání se práv, které občanovi přiznává občanské právo,
- při pochybnostech o významu smluv platí výklad příznivější pro spotřebitele,
- možnost spotřebitele domáhat se při nesplnění spotřebitelských práv neplatnosti uzavřené smlouvy. (12)

V odvětví finančních služeb jsou z pohledu ochrany spotřebitele zásadní především ustanovení týkající se pravidel jednání se zákazníkem, důraz na to, aby daná finanční služba byla zákazníkovi poskytována v jeho nejlepším zájmu a na základě dostatek přesných a nezávadějících předmluvních informací, a dále pak právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy. (12)

3.1.5.2 Osobní zodpovědnost

Každý potenciální dlužník by si měl uvědomit, jak závažným krokem je pořízení si úvěru a podpis smlouvy, pokud něčemu ve smlouvě nerozmí, neměl by dokument podepisovat bez předchozí konzultace. Hlavními příčinami chování jednotlivců, které vede k předlužování a osobním krachům jsou nedostatečná informovanost, neznalost problematiky a lehkovážnost. Část obyvatel si myslí, že když nic nemá, nemůže nic ztratit. Toto tvrzení však není pravdivé, český právní řád umožňuje exekuci části sociálních dávek. Proto některé firmy půjčují finanční prostředky a nestarají se, zda je dlužník schopen splácet. Tato situace bývá označována jako trvale udržitelný dluh – dlužník svými splátkami pokrývá pouze úroky a případné sankční úroky a jiné penále, avšak nemá na umořování samotného úvěru. (6)

3.1.5.3 Metody poskytovatelů úvěru

Mnoho poskytovatelů úvěru, případně půjček se soustředí na občany s nižší finanční či obecnou gramotností. Takový spotřebitel těžko identifikuje nevýhodná ustanovení smlouvy. Pozor je třeba dát si zejména na nejrůznější poradce a zprostředkovatele, kteří předkládají veřejně dostupné formuláře a tiskopisy bank a vyvolávají tím dojem, že s bankami úzce spolupracují. Po spotřebitelých

při zprostředkování úveru v řadě případů požadují i uzavření penzijního připojištění či životního pojištění, údajně aby zvýšili důvěryhodnost žadatele u bank. Spotřebitel se pak může dostat do situace, kdy úvěr nezíská, avšak zaváže se k pravidelným měsíčním platbám za jiný produkt. V těchto případech se doporučuje ověřit, zda má zprostředkovatel s danou bankou či finanční institucí smlouvu. (6)

3.1.5.4 Česká národní banka a ochrana spotřebitele

Česká národní banka je podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, orgánem dohledu nad dodržováním pravidel ochrany spotřebitele. Při výkonu dohledu nad ochranou spotřebitele bere v potaz i dodržování pravidel stanovených v občanském zákoníku pro spotřebitelské smlouvy, jejichž neplnění může mít soukromoprávní následky, například neplatnost takového smluvního ujednání. Česká národní banka však může dohlížet na ochranu spotřebitele pouze u subjektů, nad nimiž je povinna vykonávat dohled podle zákona o ČNB. U subjektů, které nepodléhají dohledu ČNB - většina nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů či finanční poradci, vykonává dohled nad dodržováním pravidel Česká obchodní inspekce. Česká národní banka vykonává dohled v oblasti ochrany spotřebitele nad dodržováním těchto pravidel:

- dodržování zákazu používání nekalých obchodních praktik,
- dodržování zákazu diskriminace spotřebitele,
- dodržování povinností a pravidel pro informování o ceně služeb a způsobu jejich stanovení,
- dodržování povinností stanovených občanským zákoníkem pro uzavírání smluv o finančních službách na dálku,
- dodržování informačních povinností ze strany poskytovatelů platebních služeb,
- dodržování povinností stanovených zákonem o spotřebitelském úvěru. (21)

3.1.5.5 Finanční arbitr

Hlavním úkolem finančního arbitra je zajištění rychlého, bezplatného a efektivního vyřizování sporů klientů s institucemi mimosoudní cestou. Finanční arbitr je kompetentní k rozhodování sporů mezi poskytovateli platebních služeb a uživateli platebních služeb při poskytování těchto služeb nebo mezi vydavateli elektronických peněz a držiteli

elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz. Finančního arbitra a jeho zástupce volí Poslanecká sněmovna na funkční období pěti let veřejným hlasováním z osob splňujících podmínky stanovené zákonem. Finanční arbitr vykonává svou funkci nezávisle a nestranně, musí se zdržet všeho, co by mohlo vzbudit pochybnost o jeho nepodjatosti. Řízení před finančním arbitrem se zahajuje na žádost navrhovatele, návrh lze podat na formuláři vydaném finančním arbitrem. Finanční arbitr rozhodne do 30 dnů ode dne zahájení řízení, ve zvláště složitých případech nejdéle do 60 dnů, nelze-li ani v této lhůtě rozhodnout, může ji finanční arbitr přiměřeně prodloužit. V nález, jímž vyhovuje návrhu navrhovatele, ukládá současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nález povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 10 000 Kč. Finanční arbitr je kompetentní řešit spory, pokud nastaly po okamžiku účinnosti zákona o finančním arbitrovi. Typickým sporem je například neoprávněné použití platební karty, neoprávněný převod v rámci internetového bankovníctví či neoprávněný převod finančních prostředků z účtu. (8)

4 Praktická část

Bylo provedeno šetření na třech středních školách v okrese Nymburk. Šetření probíhalo formou testů Finanční gramotnosti, které byly rozdány vždy do prvního a čtvrtého ročníku. Testy byly vyplněny na následujících školách: Gymnázium Bohumila Hrabala v Nymburce, Obchodní akademie v Lysé nad Labem a Střední škola oděvního a grafického designu v Lysé nad Labem. V případě Střední školy oděvního a grafického designu byly testy vyplněny studenty grafického designu.

4.1 Test finanční gramotnosti

Test finanční gramotnosti byl koncipován do dvou částí. První část tvoří tři otázky na prověření obecných znalostí, druhá část testu byla zaměřena na příklady a situace, se kterými se studenti mohou v praxi setkat. Z testu bylo tedy možné získat maximálně osm správných odpovědí.

První teoretickou otázkou bylo uvést rozdíl mezi debetní a kreditní kartou. Velká část studentů středních škol může mít založen běžný účet, a tudíž by měli znát rozdíl mezi základními druhy platebních karet. Další dvě otázky byly zaměřeny na úrokovou míru a roční procentní sazbu nákladů, přičemž měli studenti pouze vysvětlit tyto dva pojmy. Lze předpokládat, že si dotazovaní budou v budoucnu brát půjčku či spořit, a proto by měli mít povědomí o tom, co tyto dva důležité pojmy znamenají.

V příkladech z praxe se nejdříve objevil příklad na jednoduché úročení. Zadání znělo: „*Přes mobilní aplikaci jste si půjčili 1 000 Kč. Kolik na úvěru celkově přeplatíte, jestliže splatnost činí 30 dní, úroková sazba je 352,83 % p.a. a RPSN 2115,7 %?*“ Prostřednictvím této otázky mělo být zjištěno, zda jsou studenti schopni určit, jak mají celkový přeplatek zjistit, tedy z RPSN nikoliv z úrokové sazby. Dále byl tento příklad zvolen pro jeho vysokou roční procentní sazbu nákladů. Pokud by studenti správně vypočítali přeplatek, vyšlo by jim, že za půjčených 1000 Kč na 30 dní přeplatí 1 740 Kč. Na obrázku níže je zdokumentována nabídka půjčky, ve které lze vyčíst, že poplatek činí 290 Kč. To však neodpovídá výpočtu pomocí roční procentní sazby nákladů, lze tedy předpokládat, že se jedná o klamavou reklamu. V případě, že studenti nevědí, jak správně přeplatek vypočítat, můžou se dostat do poměrně velkých problémů, protože z poplatku 290 Kč se stane přeplatek 1 740 Kč.

Obrázek 4 Mobilní aplikace-mikropůjčka

Délka splatnosti půjčky	30 d. ▼
Den splatnosti půjčky	10.01.2018
Půjčka:	1000 Kč
Poplatek:	290 Kč
Zápůjční úroková sazba (ročně):	352.83%
RPSN:	2115.7%
Celkem splatíte:	1290 Kč

Chci půjčku!

Další příklad byl zaměřen na výpočet složeného úročení bez zohlednění daně a poplatku. Cílem tohoto příkladu bylo zjistit, zda studenti vědí, že se při době spoření dvou let jedná o složené úročení a jak takové úročení spočítat. Třetí příklad se týkal právní gramotnosti. Sedmá otázka se zabývala oblastí cenných papírů, konkrétně blankosměnkou. Student měl zodpovědět, co to blankosměnka je a co se může stát, pokud takovou směnku podepíše. Poslední otázka se týkala sociálního a zdravotního pojištění. Studenti byli dotázáni, co se stane v případě, že po dokončení školy nebudou zaměstnaní a nebudou nahlášeni na úřadu práce. Touto otázkou mělo být zjištěno, zda studenti vědí, že je zdravotní pojištění povinné a že ho za ně platí stát, pokud jsou na úřadě práce přihlášení.

Obrázek 5 Test finanční gramotnosti

0101

Test finanční gramotnosti

Maximální počet správných odpovědí: 8

počet správných odpovědí:

Dobrý den, jsem studentkou České zemědělské univerzity a výsledky tohoto testu využiji k diplomové práci. Proto Vám předem děkuji za vyplnění. Test je sestavený ze dvou částí. V první části je několik obecných otázek, ve druhé části jsou příklady z praxe. Pozor test je vytisknut oboustranně – nezapomeňte otočit.

.....

Prosím o stručné a výstižné zodpovězení následujících otázek.

1. Uveďte rozdíl mezi kreditní a debetní kartou.
2. Co je úroková míra?
3. Co je to RPSN?

Příklady z praxe – v případě výpočtu vždy uveďte postup

.....

4. Přes mobilní aplikaci jste si půjčili 1 000 Kč. Kolik na úvěru celkově přeplatíte, jestliže splatnost činí 30 dní, úroková sazba je 352,83 % p.a. a RPSN 2115,7 % ?
5. Na spořicí účet s úrokovou sazbou 0,5 % p.a. vložíte 50 000 Kč. Jaká bude výše naspořené částky po dvou letech? (Nezohledňujte poplatky ani daň)
6. Představte si situaci, kdy spolužákovi prodáte svůj starý mobilní telefon. Spolužák si však za dva dny stěžuje, že po připojení sluchátek k telefonu nefunguje zvuk. Má spolužák nárok na vrácení peněz? Odpověď odůvodněte.
7. Co je to blankosměnka a do jaké situace se můžete dostat případným podepsáním této směnky?
8. Po dostudování střední školy budete nezaměstnaní. Co se stane v případě, že se nepřihlásíte na úřad práce? Hrozí vám nějaký postih?

4.2 Vyhodnocení testů – Obchodní akademie v Lysé nad Labem

Obchodní akademie v Lysé nad Labem je škola s tradicí, která hledí do budoucnosti a dynamicky se rozvíjí. Absolventi ovládají dva cizí jazyky, účetnictví, ekonomiku a písemnou a elektronickou komunikaci. (31)

V tabulce č. 1 je uveden přehled výsledků studentů prvního ročníku Obchodní akademie v Lysé nad Labem. Test vyplnilo 35 studentů, přičemž celková úspěšnost třídy byla 17,14 %, dohromady studenti získali 48 správných odpovědí.

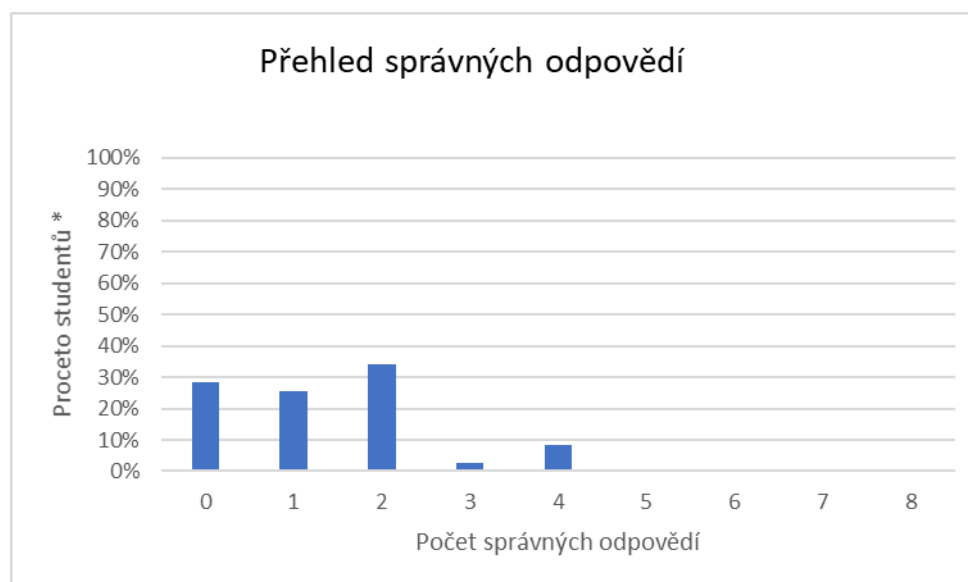
4.2.1 Vyhodnocení testů prvního ročníku

Tabulka č. 1 Přehled výsledků Obchodní akademie - první ročník

celkem správných odpovědí	0	1	2	3	4	5	6	7	8
počet studentů*	10	9	12	1	3	0	0	0	0
podíl (počet studentů/celkem studentů)	28,57%	25,71%	34,29%	2,86%	8,57%	0%	0%	0%	0%
celkem správných odpovědí za ročník	48								
celkem studentů	35								
úspěšnost ročníku	17,14%								

*př. Deset studentů získalo 0 správných odpovědí.

Graf č. 1 Přehled správných odpovědí Obchodní akademie - první ročník

*Kolik % studentů získalo daný počet správných odpovědí.

V grafu č. 1 je zobrazeno jaké procento studentů získalo 0-8 správných odpovědí. Nula správných odpovědí získalo 28,57 % studentů, jednu správnou odpověď získalo

25,71 % studentů, dvě správně odpovědi získalo 34,29 % studentů, tři správné odpovědi získal pouze jeden student (2,86 %) a čtyři správné odpovědi získalo 8,57 %.

Tabulka č. 2 Obchodní akademie první ročník - vyhodnocení otázek

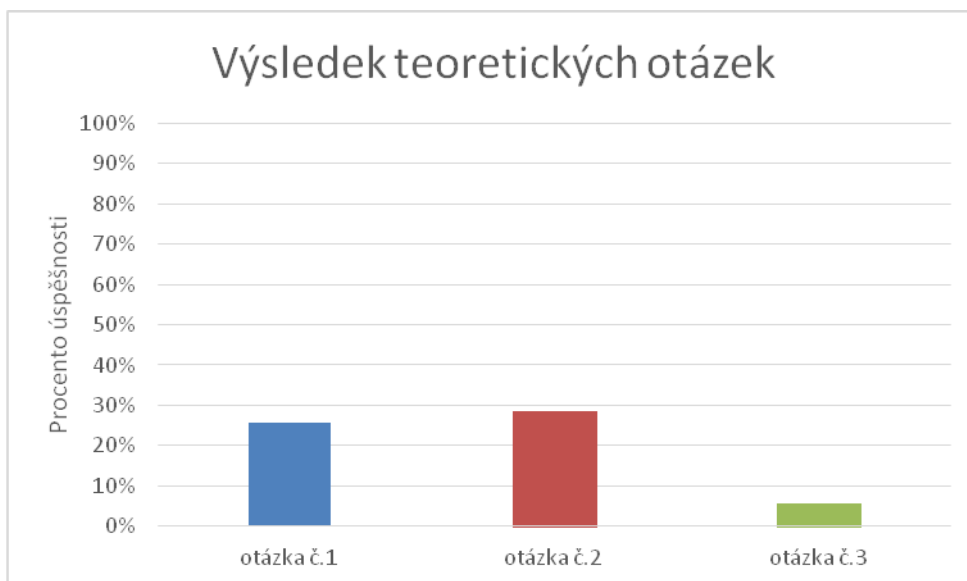
Obchodní akademie		
první ročník	počet správných odpovědí	podíl
Výsledek teoretických otázek		
otázka č.1	9	25,71%
otázka č.2	10	28,57%
otázka č.3	2	5,71%
Výsledek praktických otázek		
otázka č.4	0	0%
otázka č.5	3	8,57%
otázka č.6	11	31,43%
otázka č.7	1	2,86%
otázka č.8	12	34,29%

V tabulce č. 2 jsou vyhodnoceny jednotlivé teoretické a praktické otázky. Je zde uvedeno kolik studentů zodpovědělo správně na jednotlivé otázky a jaký je procentuální podíl (počet správných odpovědí/celkem studentů). V teoretické části testu odpovědělo na první otázku „Uveďte rozdíl mezi kreditní a debetní kartou.“ správně devět studentů. Na druhou otázku „Co je úroková míra?“ umělo odpovědět deset studentů a na třetí otázku „Co je to RPSN?“ odpověděli pouze dva student správně.

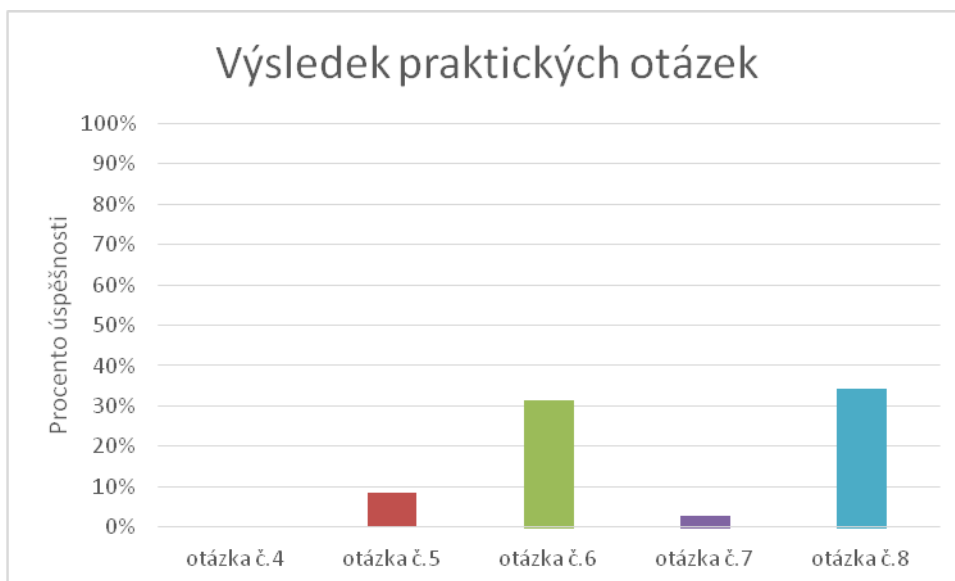
Na otázku č. 4, která již spadá do praktických otázek a týká se výpočtu pomocí RPSN, nebyl schopen správně odpovědět jediný student. Pátá otázka zaměřena na výpočet složeného úročení byla správně zodpověděna třemi studenty. Na šestou otázku odpovědělo správně jedenáct studentů. Sedmá otázka týkající se blnakosměnky byla správně zodpovězena jedním studentem a na poslední otázku odpovědělo správně dvanáct studentů.

Nejmenší úspěšnost tedy měla čtvrtá otázka a největší úspěšnost byla zaznamenána u otázky osmé. Výsledky jednotlivých otázek jsou také zobrazeny v dále uvedených grafech.

Graf č. 2 Obchodní akademie první ročník - Výsledek teoretických otázek

Graf č. 3 Obchodní akademie první ročník - Výsledek praktických otázek

4.2.2 Vyhodnocení testů čtvrtého ročníku

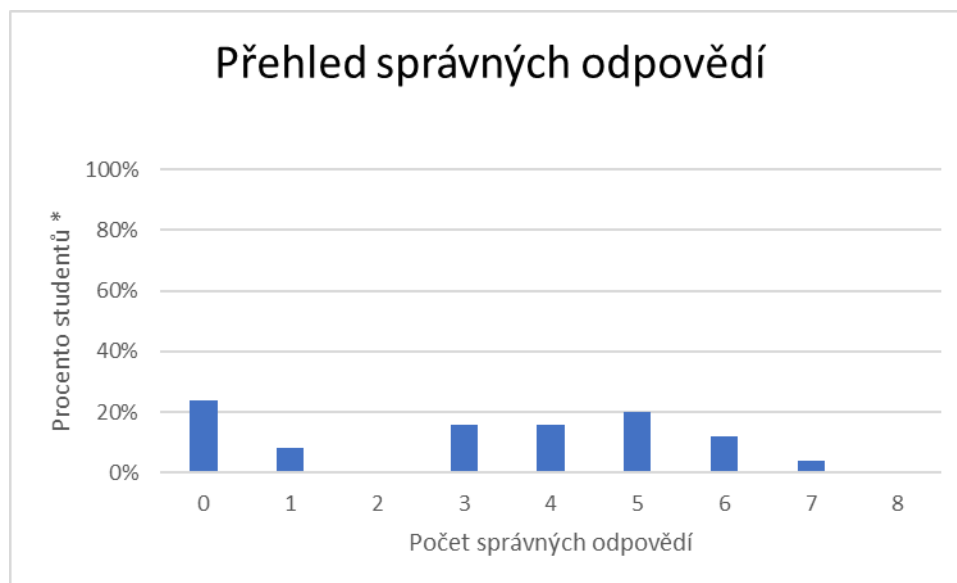
V tabulce č. 3 je uveden přehled výsledků studentů čtvrtého ročníku Obchodní akademie v Lysé nad Labem. Test vyplnilo 25 studentů, přičemž celková úspěšnost třídy byla 40 %, dohromady studentti získali 80 správných odpovědí.

Tabulka č. 3 Přehled výsledků Obchodní akademie - čtvrtý ročník

celkem správných odpovědí	0	1	2	3	4	5	6	7	8
počet studentů *	6	2	0	4	4	5	3	1	0
podíl (počet studentů/celkem studentů)	24%	8%	0%	16%	16%	20%	12%	4%	0%
celkem správných odpovědí za ročník	80								
celkem studentů	25								
úspěšnost ročníku	40%								

*př. Šest studentů získalo 0 správných odpovědí.

Graf č. 4 Přehled správných odpovědí Obchodní akademie - čtvrtý ročník

*Kolik % studentů získalo daný počet správných odpovědí.

V grafu č. 4 je zobrazeno jaké procento studentů získalo 0-8 správných odpovědí. Nula správných odpovědí získalo 24 % studentů, jednu správnou odpověď získalo 8 % studentů, dvě správně odpovědi získalo 0 % studentů, tři správné odpovědi získalo 16 % a stejně tak tomu bylo u čtyř správných odpovědí. Pět správných odpovědí získalo 20 % studentů. Šest správných odpovědí 12 % studentů a jeden student (4 %) získal sedm správných odpovědí.

Tabulka č. 4 Obchodní akademie čtvrtý ročník - vyhodnocení otázek

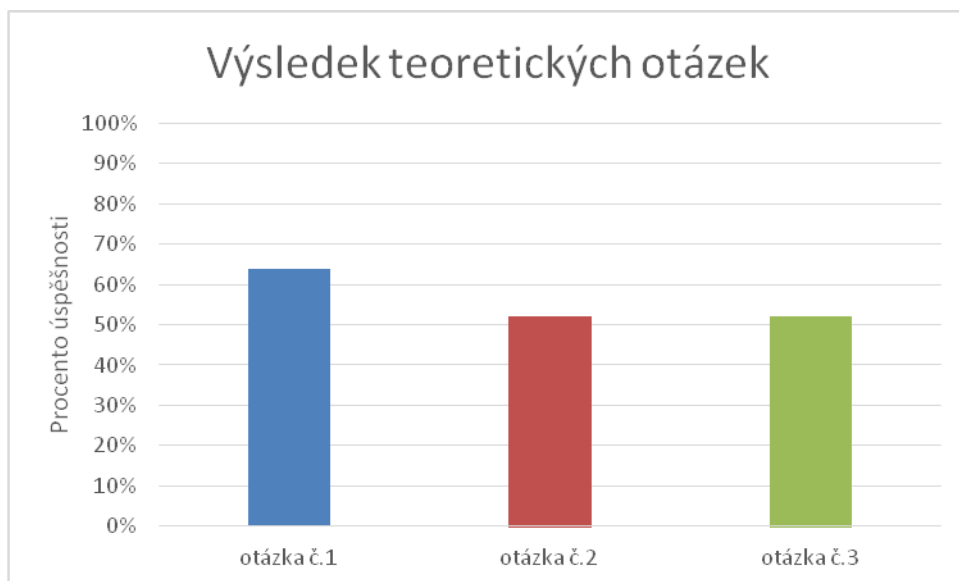
Obchodní akademie		
čtvrtý ročník	počet správných odpovědí	podíl
Výsledek teoretických otázek		
otázka č.1	16	64%
otázka č.2	13	52%
otázka č.3	13	52%
Výsledek praktických otázek		
otázka č.4	0	0%
otázka č.5	14	56%
otázka č.6	5	20%
otázka č.7	4	16%
otázka č.8	15	60%

V tabulce č. 4 jsou vyhodnoceny jednotlivé teoretické a praktické otázky. Je zde uvedeno kolik studentů zodpovědělo správně na jednotlivé otázky a jaký je procentuální podíl (počet správných odpovědí/celkem studentů). V teoretické části testu odpovědělo na první otázku „Uveďte rozdíl mezi kreditní a debetní kartou.“ správně šestnáct studentů. Na druhou otázku „Co je úroková míra?“ a třetí otázku „Co je to RPSN?“ odpovědělo správně třináct studentů.

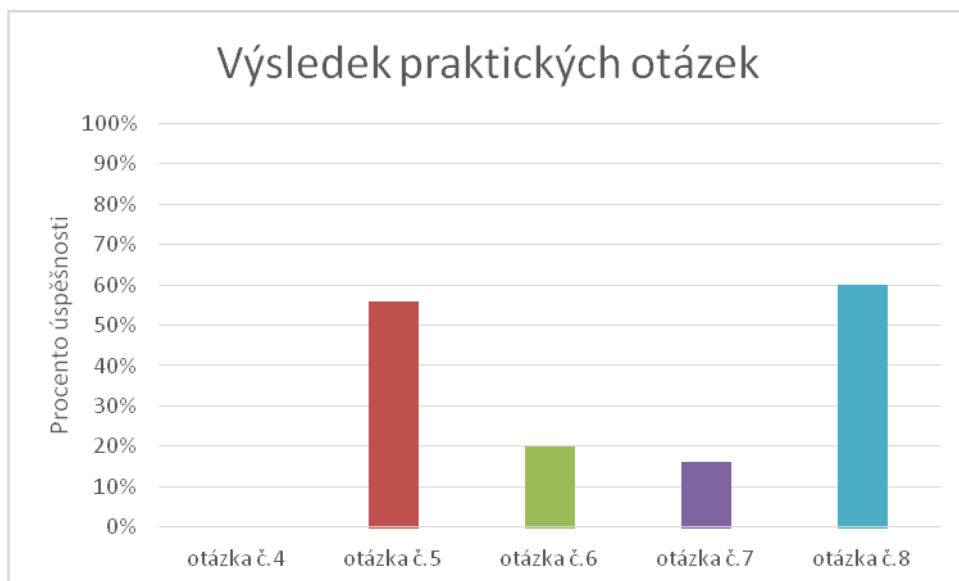
Na otázku č. 4, která spadá do praktických otázek a týká se výpočtu pomocí RPSN, nebyl schopen správně odpovědět jediný student. Pátá otázka zaměřena na výpočet složeného úročení byla správně zodpověděna čtrnácti studenty. Na šestou otázku odpovědělo správně pět studentů. Sedmá otázka týkající se blnakosměnky byla správně zodpovězena čtyřmi studenty a na poslední otázku odpovědělo správně patnáct studentů.

Nejmenší úspěšnost tedy měla čtvrtá otázka a největší úspěšnost byla zaznamenána u první otázky. Výsledky jednotlivých otázek jsou také zobrazeny v dále uvedených grafech.

Graf č. 5 Obchodní akademie čtvrtý ročník - Výsledek teoretických otázek

Graf č. 6 Obchodní akademie čtvrtý ročník - Výsledek praktických otázek

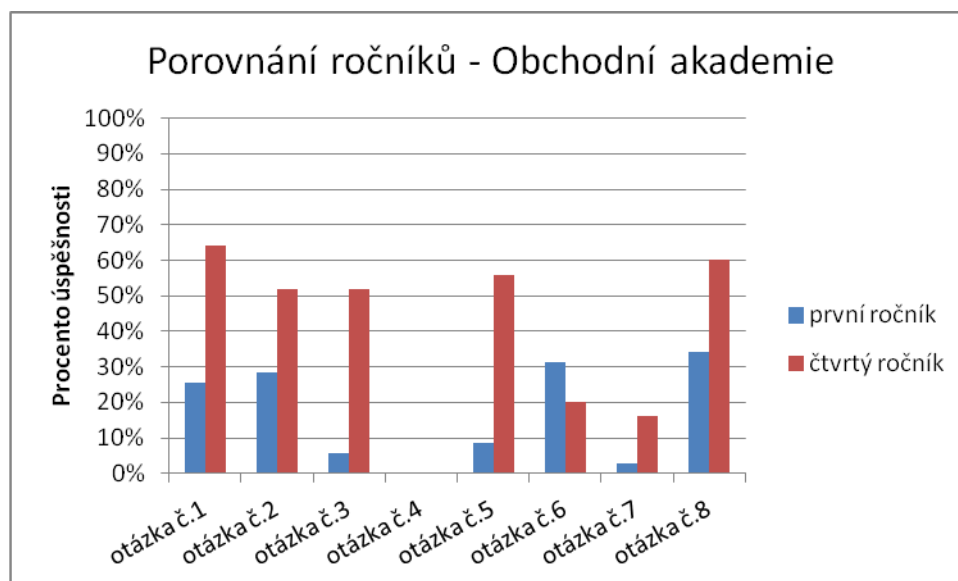
4.2.3 Porovnání ročníků

V tabulce č. 5 a grafu č. 7 jsou pro porovnání uvedeny výsledky prvního a čtvrtého ročníku Obchodní akademie v Lysé nad Labem. Pro lepší porovnání výsledků je v tabulce č. 5 vypočten rozdíl úspěšnosti mezi jednotlivými ročníky a podle něj přiřazeny body, pokud byl rozdíl větší nebo rovno 5 % získala daná třída bod.

Tabulka č. 5 Obchodní akademie vyhodnocení otázek - porovnání ročníků

Obchodní akademie						
první ročník		čtvrtý ročník		rozíl úspěšnosti	body první ročník	body čtvrtý ročník
Výsledek teoretických otázek		Výsledek teoretických otázek				
otázka č.1	25,71%	64%	38,29%	0	1	
otázka č.2	28,57%	52%	23,43%	0	1	
otázka č.3	5,71%	52%	46,29%	0	1	
Výsledek praktických otázek		Výsledek praktických otázek				
otázka č.4	0%	0%	0%	0	0	
otázka č.5	8,57%	56%	47%	0	1	
otázka č.6	31,43%	20%	11,43%	1	0	
otázka č.7	2,86%	16%	13,14%	0	1	
otázka č.8	34,29%	60%	25,71%	0	1	
				celkem bodů	1	6

Graf č. 7 Obchodní akademie vyhodnocení otázek - porovnání ročníků

Z tabulky č. 5 a grafu č. 7 lze vyčíst, že u většiny otázek bylo procento úspěšnosti vyšší v případě čtvrtého ročníku. Výjimkou je pouze otázka č. 6 týkající se záruční doby, která měla vyšší úspěšnost u studentů prvního ročníku a otázka č. 4 na kterou nedokázal odpovědět žádný student. Celkově lze tedy tvrdit, že větší finanční gramotnost mají v případě Obchodní akademie v Lysé nad Labem studenti čtvrtého ročníku.

4.3 Vyhodnocení testů – Gymnázium Nymburk

Gymnázium Bohumila Hrabala v Nymburce má více než stoletou tradici a dlouhodobě výborné výsledky. V současné době studuje ve škole kolem 600 žáků ve 20 třídách 4letého a 8letého studia, o které se stará 58 aprobovaných učitelů. Prioritou tohoto gymnázia je výuka cizích jazyků a výpočetní techniky. (30)

4.3.1 Vyhodnocení testů prvního ročníku

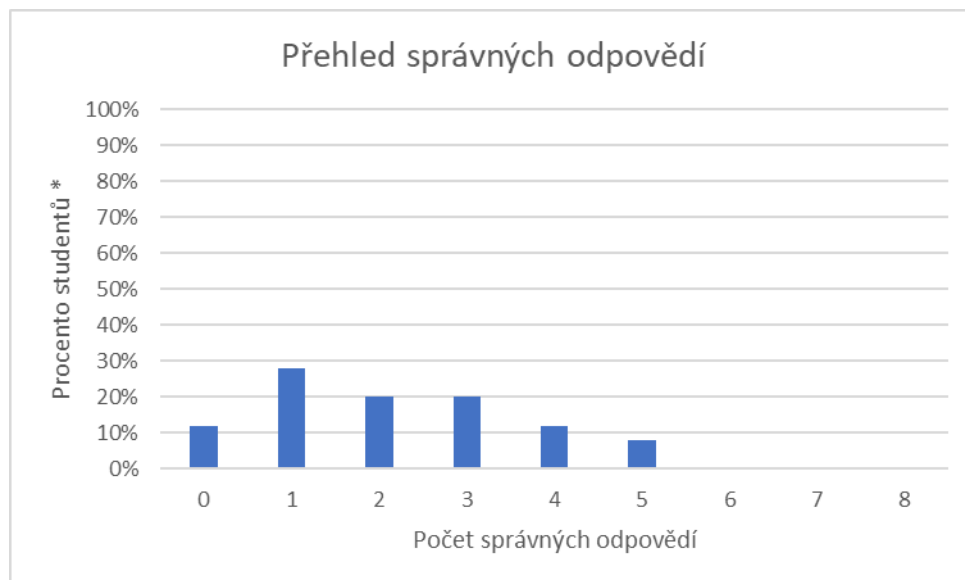
V tabulce č. 6 je uveden přehled výsledků studentů prvního ročníku Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce. Test vyplnilo 25 studentů, přičemž celková úspěšnost třídy byla 27 %, dohromady studenty získali 54 správných odpovědí.

Tabulka č. 6 Přehled výsledků Gymnázium Nymburk - první ročník

celkem správných odpovědí	0	1	2	3	4	5	6	7	8
počet studentů *	3	7	5	5	3	2	0	0	0
podíl (počet studentů/celkem studentů)	12%	28%	20%	20%	12%	8%	0%	0%	0%
celkem správných odpovědí za ročník	54								
celkem studentů	25								
úspěšnost ročníku	27%								

*př. Tři studenti získali 0 správných odpovědí.

Graf č. 8 Přehled správných odpovědí Gymnázium Nymburk - první ročník

*Kolik % studentů získalo daný počet správných odpovědí.

V grafu č. 8 je zobrazeno jaké procento studentů získalo 0-8 správných odpovědí. Nula správných odpovědí získalo 12 % studentů, jednu správnou odpověď získalo 28 % studentů. Dvě správně odpovědi získalo 20 % studentů a stejně tak tomu bylo u třech

správných odpovědí. Čtyři správné odpovědi získalo 12 % studentů. Pět správných odpovědí získali dva studenti (8 %).

Tabulka č. 7 Gymnázium Nymburk první ročník - vyhodnocení otázek

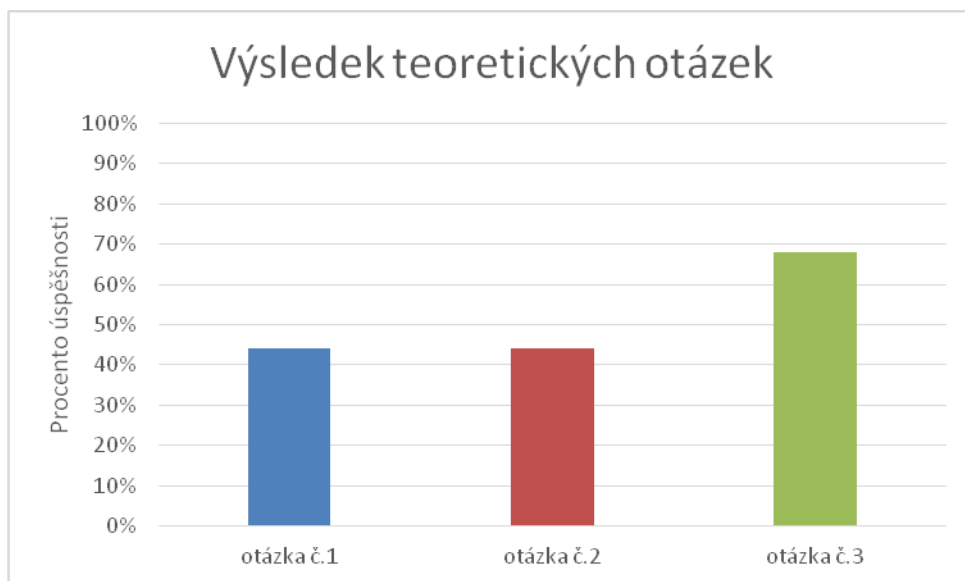
Gymnázium Nymburk		
první ročník	počet správných odpovědí	podíl
výsledek teoretických otázek		
otázka č.1	11	44%
otázka č.2	11	44%
otázka č.3	17	68%
výsledek praktických otázek		
otázka č.4	0	0%
otázka č.5	4	16%
otázka č.6	5	20%
otázka č.7	0	0%
otázka č.8	6	24%

V tabulce č. 7 jsou vyhodnoceny jednotlivé teoretické a praktické otázky. Je zde uvedeno kolik studentů zodpovědělo správně na jednotlivé otázky a jaký je procentuální podíl (počet správných odpovědí/celkem studentů). V teoretické části testu odpovědělo na první otázku „Uved'te rozdíl mezi kreditní a debetní kartou.“ a druhou otázku „Co je úroková míra?“ správně jedenáct studentů. Na třetí otázku „Co je to RPSN?“ odpovědělo správně sedmáct studentů.

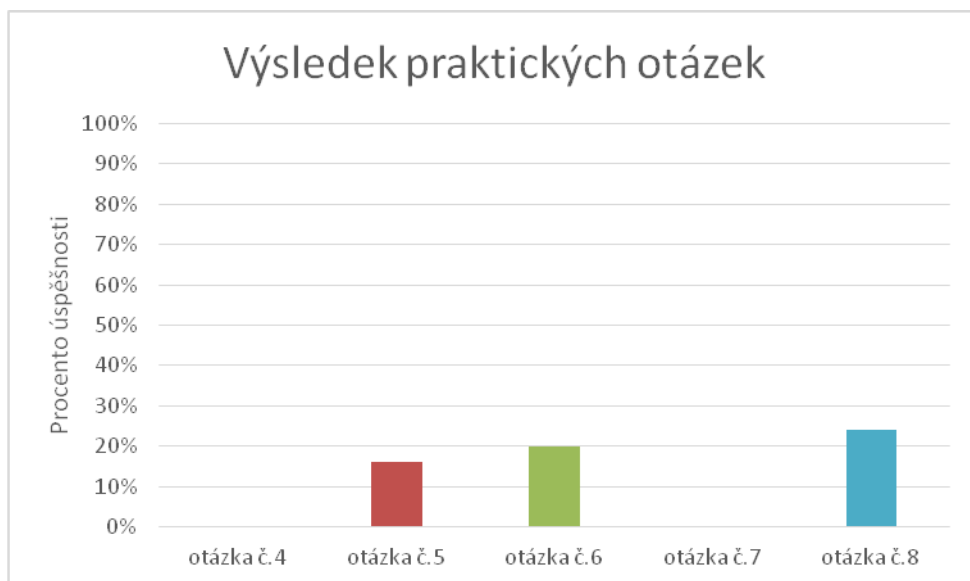
Na otázku č. 4, která spadá do praktických otázek a týká se výpočtu pomocí RPSN, nebyl schopen správně odpovědět jediný student. Pátá otázka zaměřena na výpočet složeného úročení byla správně zodpověděna čtyřmi studenty. Na šestou otázku odpovědělo správně pět studentů. Sedmá otázka týkající se blnakosměnky nebyla správně zodpovězena žádným studentem a na poslední otázku odpovědělo správně šest studentů.

Nejmenší úspěšnost tedy měla čtvrtá a sedmá otázka a největší úspěšnost byla zaznamenána u třetí otázky. Výsledky jednotlivých otázek jsou také zobrazeny v dále uvedených grafech.

Graf č. 9 Gymnázium Nymburk první ročník - Výsledek teoretických otázek

Graf č. 10 Gymnázium Nymburk první ročník - Výsledek praktických otázek

4.3.2 Vyhodnocení testů čtvrtého ročníku

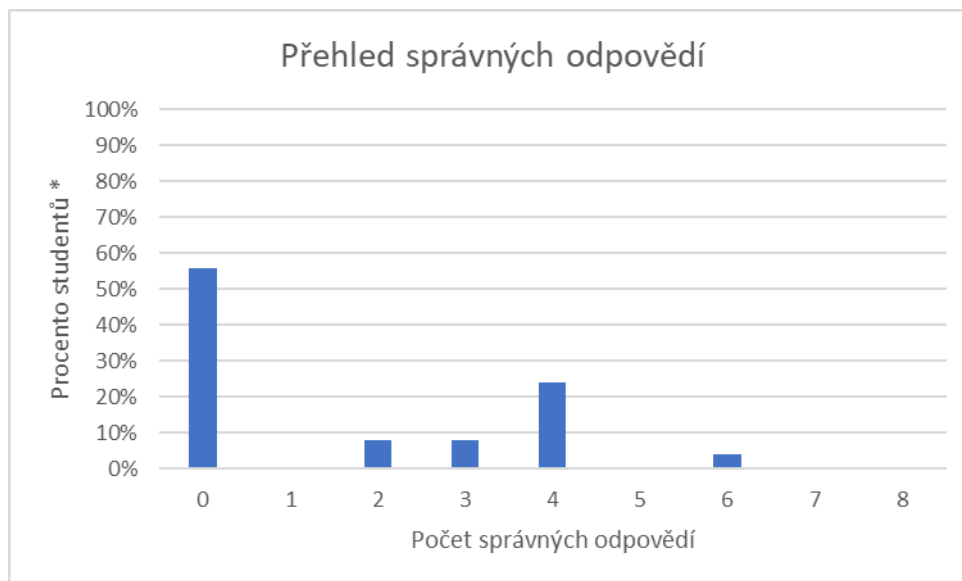
V tabulce č. 8 je uveden přehled výsledků studentů čtvrtého ročníku Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce. Test vyplnilo 25 studentů, přičemž celková úspěšnost třídy byla 20 %, dohromady studentti získali 40 správných odpovědí.

Tabulka č. 8 Přehled výsledků Gymnázium Nymburk - čtvrtý ročník

celkem správných odpovědí	0	1	2	3	4	5	6	7	8
počet studentů *	14	0	2	2	6	0	1	0	0
podíl (počet studentů/celkem studentů)	56%	0%	8%	8%	24%	0%	4%	0%	0%
celkem správných odpovědí za ročník	40								
celkem studentů	25								
úspěšnost ročníku	20%								

*př. Čtrnáct studentů získalo 0 správných odpovědí.

Graf č. 11 Přehled správných odpovědí Gymnázium Nymburk - čtvrtý ročník

*Kolik % studentů získalo daný počet správných odpovědí.

V grafu č. 11 je zobrazeno jaké procento studentů získalo 0-8 správných odpovědí. Nula správných odpovědí získalo 56 % studentů, dvě správné odpovědi získalo 8 % studentů, stejně tak tomu bylo u třech správných odpovědí. Čtyři správně odpovědi získalo 24 % studentů a jeden student (4 %) získal šest správných odpovědí.

Tabulka č. 9 Gymnázium Nymburk čtvrtý ročník - vyhodnocení otázek

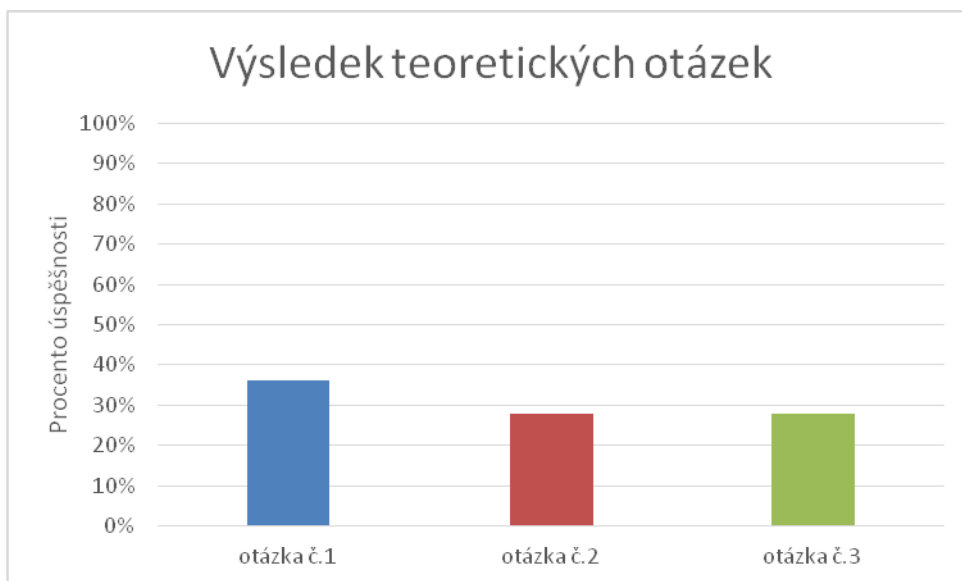
Gymnázium Nymburk		
čtvrtý ročník	počet správných odpovědí	podíl
výsledek teoretických otázek		
otázka č.1	9	36%
otázka č.2	7	28%
otázka č.3	7	28%
výsledek praktických otázek		
otázka č.4	0	0%
otázka č.5	3	12%
otázka č.6	5	20%
otázka č.7	0	0%
otázka č.8	9	36%

V tabulce č. 9 jsou vyhodnoceny jednotlivé teoretické a praktické otázky. Je zde uvedeno kolik studentů zodpovědělo správně na jednotlivé otázky a jaký je procentuální podíl (počet správných odpovědí/celkem studentů). V teoretické části testu odpovědělo na první otázku „*Uveďte rozdíl mezi kreditní a debetní kartou.*“ správně devět studentů. Na druhou otázku „*Co je úroková míra?*“ a třetí otázku „*Co je to RPSN?*“ odpovědělo správně sedm studentů.

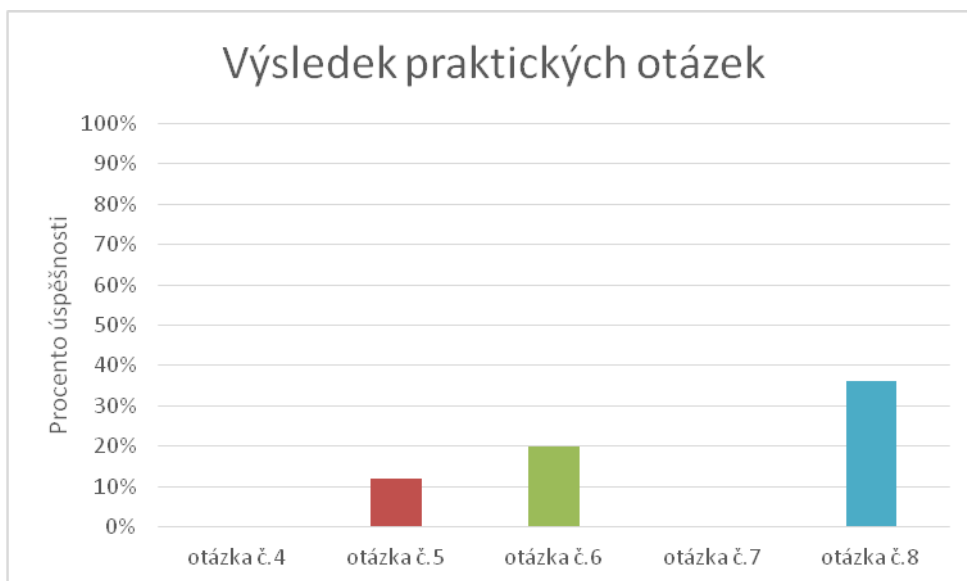
Na otázku č. 4, která spadá do praktických otázek a týká se výpočtu pomocí RPSN, nebyl schopen správně odpovědět jediný student. Pátá otázka zaměřena na výpočet složeného úročení byla správně zodpověděna třemi studenty. Na šestou otázku odpovědělo správně pět studentů. Sedmá otázka týkající se blnakosměnky nebyla správně zodpovězena žádným studentem a na poslední otázku odpovědělo správně devět studentů.

Nejmenší úspěšnost tedy měla čtvrtá a sedmá otázka a největší úspěšnost byla zaznamenána u první a osmé otázky. Výsledky jednotlivých otázek jsou také zobrazeny v dále uvedených grafech.

Graf č. 12 Gymnázium Nymburk čtvrtý ročník - Výsledek teoretických otázek

Graf č. 13 Gymnázium Nymburk čtvrtý ročník - Výsledek praktických otázek

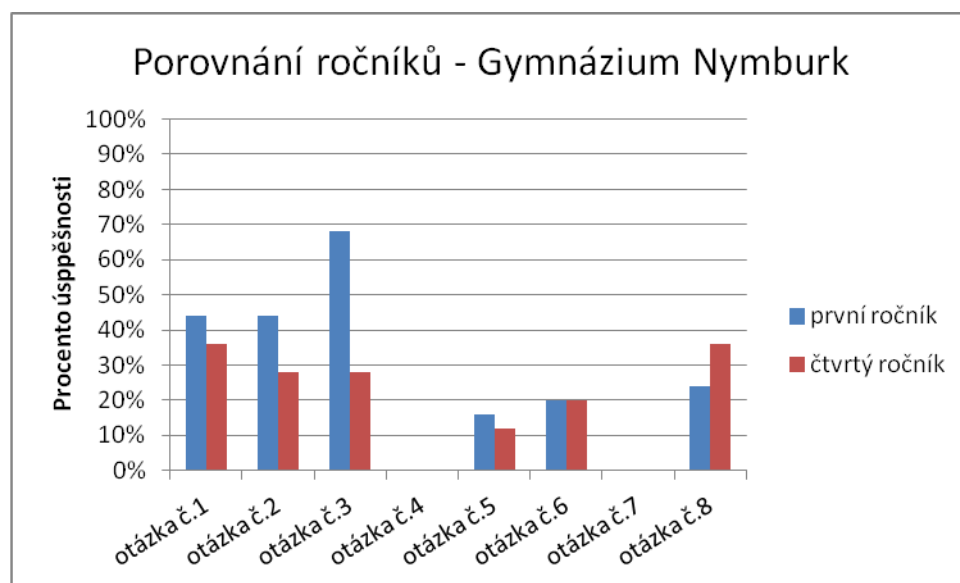
4.3.3 Porovnání ročníků

V tabulce č. 10 a grafu č. 14 jsou pro porovnání uvedeny výsledky prvního a čtvrtého ročníku Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce. Pro lepší porovnání výsledků je v tabulce č. 10 vypočten rozdíl úspěšnosti mezi jednotlivými ročníky a podle něj přiřazeny body, pokud byl rozdíl větší nebo rovno 5 % získala daná třída bod.

Tabulka č. 10 Gymnázium Nymburk vyhodnocení otázek - porovnání ročníků

Gymnázium Nymburk						
první ročník		čtvrtý ročník		rozdíl úspěšnosti	body první ročník	body čtvrtý ročník
Výsledek teoretických otázek		Výsledek teoretických otázek				
otázka č.1	44%	36%		8%	1	0
otázka č.2	44%	28%		16%	1	0
otázka č.3	68%	28%		40%	1	0
Výsledek praktických otázek		Výsledek praktických otázek				
otázka č.4	0%	0%		0%	0	0
otázka č.5	16%	12%		4%	0	0
otázka č.6	20%	20%		0%	0	0
otázka č.7	0%	0%		0%	0	0
otázka č.8	24%	36%		12%	0	1
celkem bodů					3	1

Graf č. 14 Gymnázium Nymburk vyhodnocení otázek - porovnání ročníků

Z tabulky č. 10 a grafu č. 22 lze vyčíst, že v případě teoretických otázek bylo procento úspěšnosti vyšší u prvního ročníku. Na otázku č. 4 a č. 7 nedokázal odpovědět žádný student. U otázky č. 5 je rozdíl úspěšnosti pouze 4 %, úspěšnost studentů je tedy na téměř stejné úrovni. Otázka č. 6 má stejnou úspěšnost u obou ročníků. Výjimkou je otázka č. 8 týkající se úřadu práce, která měla vyšší procento úspěšnosti u studentů čtvrtého ročníku. Celkově lze tedy tvrdit, že větší finanční gramotnost mají v případě Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce studenti prvního ročníku.

4.4 Vyhodnocení testů – Střední škola grafického a oděvního designu

Střední škola oděvního a grafického designu má více než stotřicetiletou tradici, v současné době je jedinou uměleckou střední školou zřizovanou Středočeským krajem. Vyučuje umělecké obory grafický design, oděvní design a design interiéru a bytových doplňků. Ve škole studuje v deseti třídách 240 žáků. Grafický design je umělecký obor, ve kterém si žák osvojuje vědomosti a dovednosti z okruhu kresby, malby, figurální kresby, uměleckých grafických technik, fotografie a navrhování grafického designu. Absolventi nacházejí uplatnění jako grafičtí designéři v grafických ateliérech a studiích, jako grafici či art-direktoři v reklamních agenturách, ve vydavatelství časopisů či v knižních nakladatelstvích. (32) (33)

4.4.1 Vyhodnocení testů prvního ročníku

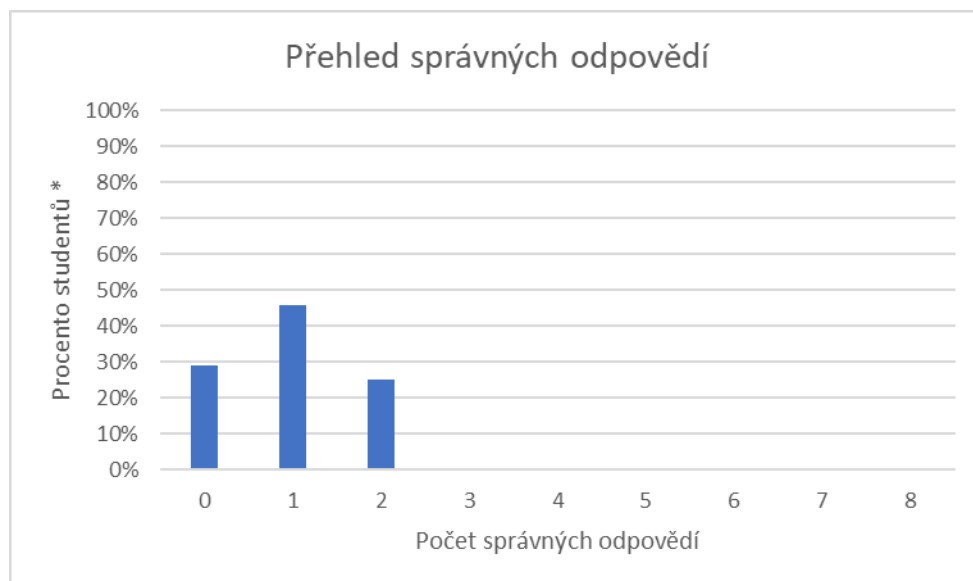
V tabulce č. 11 je uveden přehled výsledků studentů prvního ročníku Střední školy oděvního a grafického designu. Test vyplnilo 24 studentů, přičemž celková úspěšnost třídy byla 11,98 %, dohromady studenty získali 23 správných odpovědí.

Tabulka č. 11 Přehled výsledků Grafický design- první ročník

počet správných odpovědí	0	1	2	3	4	5	6	7	8
počet studentů *	7	11	6	0	0	0	0	0	0
podíl (počet studentů/celkem studentů)	29,17%	45,83%	25%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
celkem správných odpovědí za ročník	23								
celkem studentů	24								
úspěšnost ročníku	11,98%								

*př. Sedm studentů získalo 0 správných odpovědí.

Graf č. 15 Přehled správných odpovědí Grafický design - první ročník

*Kolik % studentů získalo daný počet správných odpovědí

V grafu č. 15 je zobrazeno jaké procento studentů získalo 0-8 správných odpovědí. Nula správných odpovědí získalo 29,17 % studentů. Jednu správnou odpověď získalo 45,83 % studentů a dvě správné odpovědi získalo 25 % studentů.

Tabulka č. 12 Grafický design první ročník - vyhodnocení otázek

Grafický design		
první ročník	počet správných odpovědí	podíl
výsledek teoretických otázek		
otázka č.1	7	29,17%
otázka č.2	3	12,50%
otázka č.3	2	8,33%
výsledek praktických otázek		
otázka č.4	0	0%
otázka č.5	0	0%
otázka č.6	8	33,33%
otázka č.7	0	0%
otázka č.8	3	12,50%

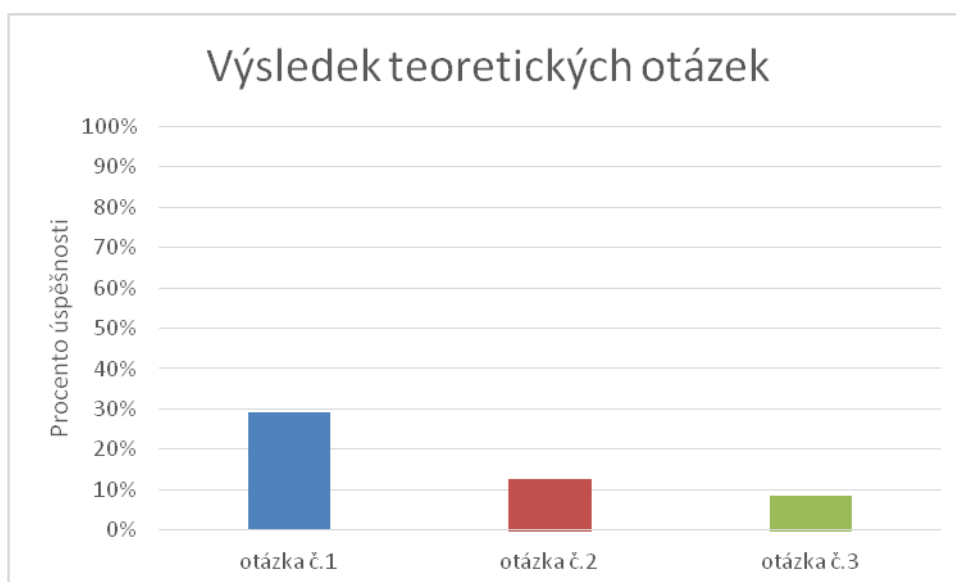
V tabulce č. 12 jsou vyhodnoceny jednotlivé teoretické a praktické otázky. Je zde uvedeno kolik studentů zodpovědělo správně na jednotlivé otázky a jaký je procentuální podíl (počet správných odpovědí/celkem studentů). V teoretické části testu odpovědělo

na první otázku „Uveďte rozdíl mezi kreditní a debetní kartou.“ správně sedm studentů. Na druhou otázku „Co je úroková míra?“ odpověděli správně tři studenti a na třetí otázku „Co je to RPSN?“ odpověděli správně dva studenti.

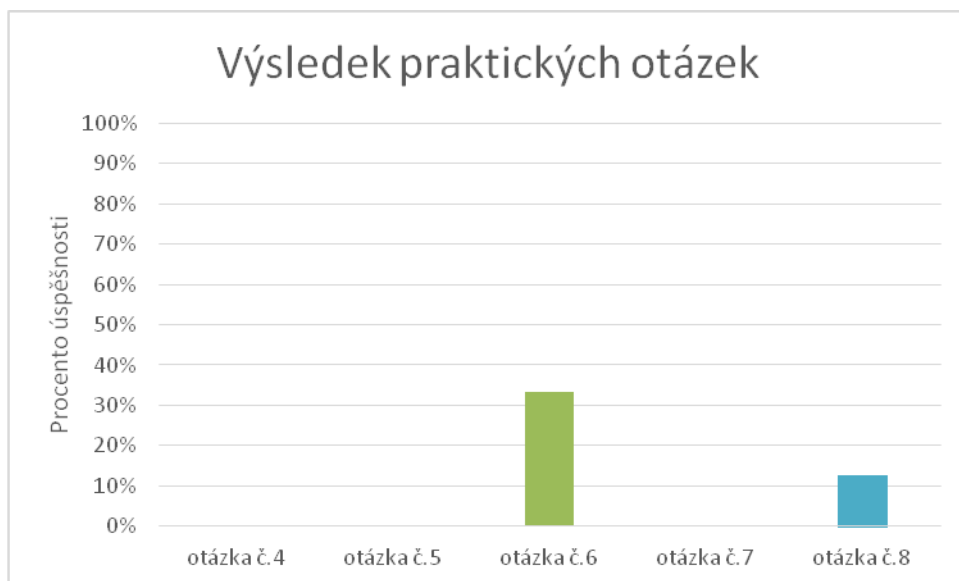
V praktické části nedokázal na otázky č.4, č.5 a č.7 odpovědět žádný student. Na šestou otázku odpovědělo správně osm studentů a na poslední otázku odpověděli správně tři studenti.

Nejmenší úspěšnost tedy měla čtvrtá, pátá a sedmá otázka a největší úspěšnost byla zaznamenána u šesté otázky. Výsledky jednotlivých otázek jsou také zobrazeny v dále uvedených grafech.

Graf č. 16 Grafický design první ročník - Výsledek teoretických otázek

Graf č. 17 Grafický design první ročník – Výsledek praktických otázek

4.4.2 Vyhodnocení testů čtvrtého ročníku

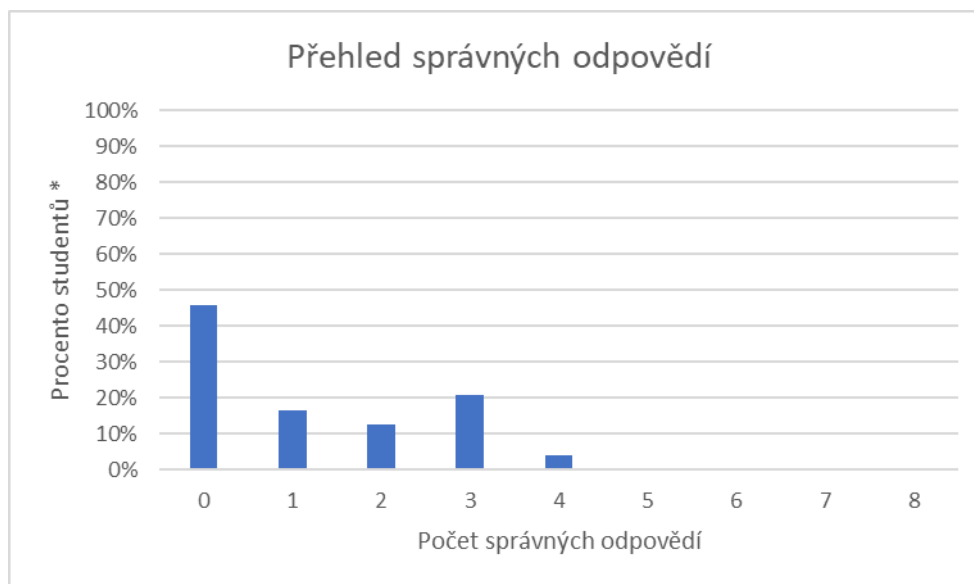
V tabulce č. 13 je uveden přehled výsledků studentů čtvrtého ročníku Střední školy oděvního a grafického designu. Test vyplnilo 24 studentů, přičemž celková úspěšnost třídy byla 15,10 %, dohromady studenty získali 29 správných odpovědí.

Tabulka č. 13 Přehled výsledků Grafický design - čtvrtý ročník

celkem správných odpovědí	0	1	2	3	4	5	6	7	8
počet studentů *	11	4	3	5	1	0	0	0	0
podíl (počet studentů/celkem studentů)	45,83%	16,67%	12,50%	20,83%	4,17%	0%	0%	0%	0%
celkem správných odpovědí za ročník	29								
celkem studentů	24								
úspěšnost ročníku	15,10%								

*př. Jeden student získal 0 správných odpovědí.

Graf č. 18 Přehled správných odpovědí Grafický design - čtvrtý ročník

*Kolik % studentů získalo daný počet správných odpovědí

V grafu č. 18 je zobrazeno jaké procento studentů získalo 0-8 správných odpovědí. Nula správných odpovědí získalo 45,83 % studentů, jednu správnou odpověď získalo 16,67 % studentů. Dvě správné odpovědi získalo 12,50 % studentů, tři správné odpovědi získalo 20,83 % a čtyři správné odpovědi získal jeden student (4,17 %).

Tabulka č. 14 Grafický design čtvrtý ročník - vyhodnocení otázek

Grafický design		
čtvrtý ročník	počet správných odpovědí	podíl
výsledky teoretických otázek		
otázka č.1	6	25%
otázka č.2	8	33,33%
otázka č.3	2	8,33%
výsledky praktických otázek		
otázka č.4	0	0%
otázka č.5	0	0%
otázka č.6	4	16,67%
otázka č.7	0	0%
otázka č.8	9	37,5%

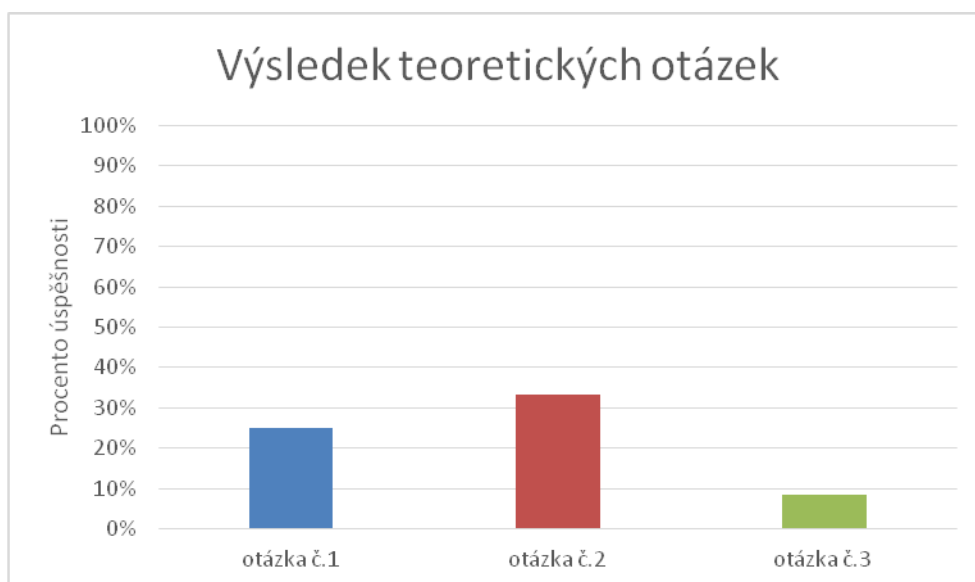
V tabulce č. 14 jsou vyhodnoceny jednotlivé teoretické a praktické otázky. Je zde uvedeno kolik studentů zodpovědělo správně na jednotlivé otázky a jaký je procentuální

podíl (počet správných odpovědí/celkem studentů). V teoretické části testu odpovědělo na první otázku „Uved'te rozdíl mezi kreditní a debetní kartou.“ správně šest studentů. Na druhou otázku „Co je úroková míra?“ odpovědělo správně som studentů a na třetí otázku „Co je to RPSN?“ odpověděli správně dva studenti.

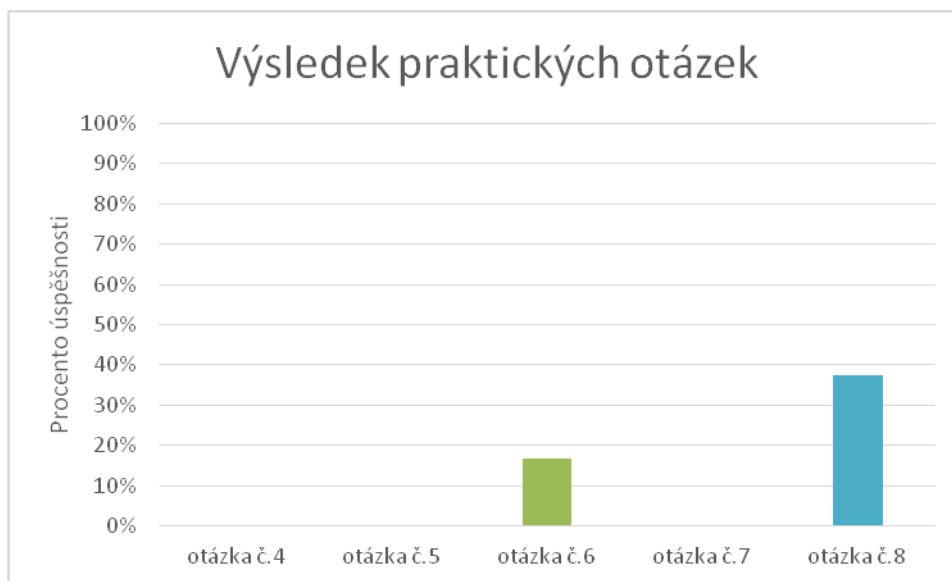
V praktické části nedokázal na otázky č. 4, č. 5 a č. 7 odpovědět žádný student. Na šestou otázku ohledně záruční doby odpověděli správně čtyři studenti a na poslední otázku odpovědělo správně devět studentů.

Nejmenší úspěšnost tedy měla čtvrtá, pátá a sedmá otázka a největší úspěšnost byla zaznamenána u osmé otázky. Výsledky jednotlivých otázek jsou také zobrazeny v dále uvedených grafech.

Graf č. 19 Grafický design čtvrtý ročník – Výsledek teoretických otázek

Graf č. 20 Grafický design čtvrtý ročník – Výsledek praktických otázek

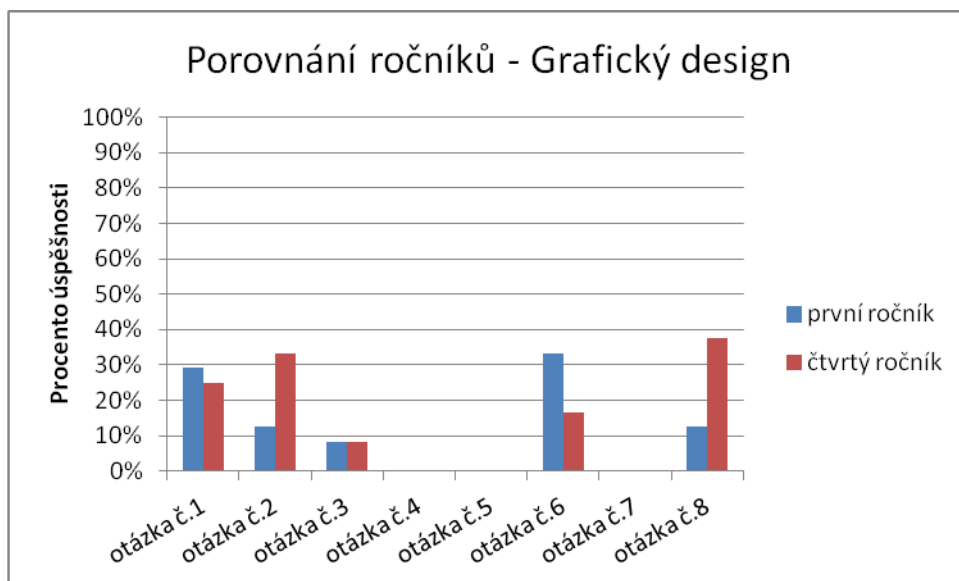
4.4.3 Porovnání ročníků

V tabulce č. 15 a grafu č. 21 jsou pro porovnání uvedeny výsledky prvního a čtvrtého ročníku Střední školy oděvního a grafického designu. Pro lepší porovnání výsledků je v tabulce č. 15 vypočten rozdíl úspěšnosti mezi jednotlivými ročníky a podle něj přiřazeny body, pokud byl rozdíl větší nebo rovno 5 % získala daná třída bod.

Tabulka č. 15 Grafický design vyhodnocení otázek - porovnání ročníků

Grafický design						
první ročník		čtvrtý ročník		rozdíl úspěšnosti	body první ročník	body čtvrtý ročník
Výsledek teoretických otázek		Výsledek teoretických otázek				
otázka č.1	29,17%	25%		4,17%	0	0
otázka č.2	12,50%	33,33%		20,83%	0	1
otázka č.3	8,33%	8,33%		0%	0	0
Výsledek praktických otázek		Výsledek praktických otázek				
otázka č.4	0%	0%		0%	0	0
otázka č.5	0%	0%		0%	0	0
otázka č.6	33,33%	16,67%		16,66%	1	0
otázka č.7	0%	0%		0%	0	0
otázka č.8	12,50%	37,50%		25%	0	1
				celkem bodů	1	2

Graf č. 21 Grafický design vyhodnocení otázek - porovnání ročníků

Z tabulky č. 15 a grafu č. 21 lze vyčíst, že u otázek č. 1 byl rozdíl úspěšnosti pouhých 4,17 %, studenti prvního a čtvrtého ročníku jsou tedy u této otázky na téměř stejné úrovni. U otázky č. 2 je rozdíl úspěšnosti 20, 83 %, studenti čtvrtého ročníku vykazují u této otázky vyšší znalost. Na otázku č. 3 odpovědělo stejný počet studentů v prvním i čtvrtém ročníku. Na otázky č. 4, č. 5 a č. 7 nedokázal odpovědět žádný student. V případě šesté otázky je rozdíl úspěšnosti 16,66 % ve prospěch prvního ročníku, naopak u otázky č. 8 jsou na tom o 28 % lépe studenti čtvrtého ročníku. Celkově lze tedy tvrdit, že větší finanční gramotnost mají v případě Střední školy oděvního a grafického designu studenti čtvrtého ročníku.

4.5 Srovnání výsledků

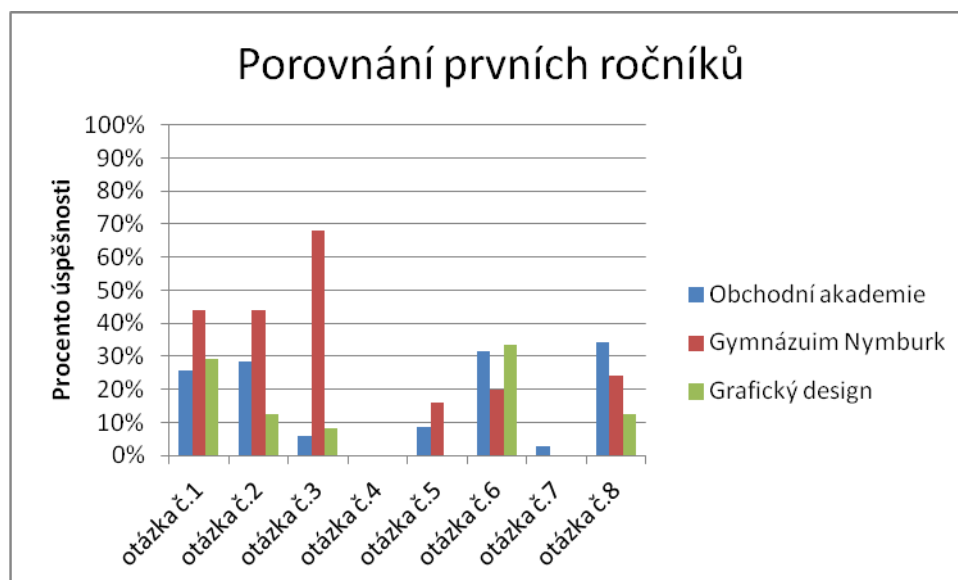
4.5.1 Porovnání prvních ročníků

V tabulce č. 16 a grafu č. 22 jsou vyhodnoceny a porovnány výsledky prvních ročníků jednotlivých škol. Pro lepší porovnání výsledků je v tabulce č. 16 vypočten rozdíl úspěšnosti mezi prvními ročníky jednotlivých škol a podle něj přiřazeny body. Pokud byl rozdíl nejvyšší úspěšnosti s druhou nejvyšší úspěšností (rozdíl úspěšnosti 1) větší nebo rovno 5 % získala daná škola 2 body, pokud byl mezi druhou nejvyšší úspěšností a nejnižší úspěšností (rozdíl úspěšnosti 2) rozdíl větší nebo rovno 5 % získala daná škola bod.

Tabulka č. 16 Vyhodnocení otázek – porovnání prvních ročníků

Výsledek teoretických otázek	Obchodní akademie	Gymnázium Nymburk	Grafický design	rozdíl úspěšnosti 1	rozdíl úspěšnosti 2	body Obchodní akademie	body Gymnázium Nymburk	body Grafický design
otázka č.1	25,71%	44%	29,17%	14,83%	3,45%	0	2	0
otázka č.2	28,57%	44%	12,50%	15,43%	16,07%	1	2	0
otázka č.3	5,71%	68%	8,33%	59,67%	2,62%	0	2	0
Výsledek praktických otázek								
otázka č.4	0%	0%	0%	0%	0%	0	0	0
otázka č.5	8,57%	16%	0%	7%	8,57%	1	2	0
otázka č.6	31,43%	20%	33,33%	1,90%	11,43%	1	0	1
otázka č.7	2,86%	0%	0%	2,86%	0%	0	0	0
otázka č.8	34,29%	24%	12,50%	10,29%	11,50%	2	1	0
				celkem bodů		5	9	1

Graf č. 22 Porovnání úspěšnosti prvních ročníků

V teoretických otázkách měla nejvyšší úspěšnost třída Gymnázia Nymburk. Na otázku č. 4 neodpověděl žádný student správně. Na pátou otázku v případě Grafického designu neodpověděl správně nikdo, studenti Obchodní akademie měli úspěšnost 8,57 %, nejlepší úspěšnost měli studenti Gymnázia Nymburk s 16 %. Největší úspěšnost u šesté otázky měli studenti Grafického designu (33,33%), studenti Obchodní akademie byli úspěšnější z 31,43 %, což lze považovat za téměř srovnatelný výsledek. Na sedmou otázku byli schopni správně odpovědět pouze studenti Obchodní akademie s pouze 2,86 % úspěšností. Poslední otázka měla největší úspěšnost u studentů Obchodní akademie, dále

u studentů gymnázia a nejméně úspěšní byli studenti Grafického designu. V prvních ročnících měli největší úspěšnost studenti Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce.

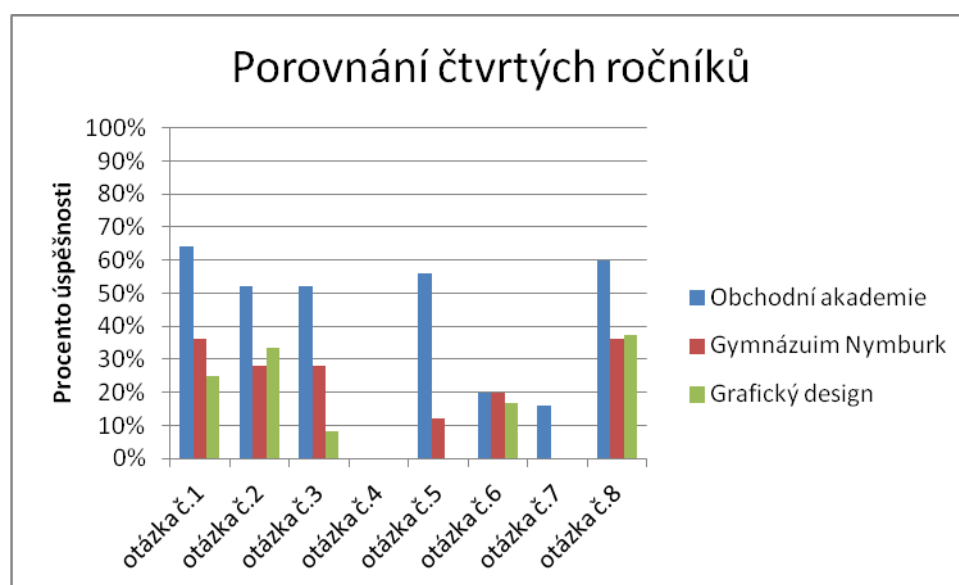
4.5.2 Porovnání čtvrtých ročníků

V tabulce č. 17 a grafu č. 35 jsou vyhodnoceny a porovnány výsledky čtvrtých ročníků jednotlivých škol. Pro lepší porovnání výsledků je v tabulce č. 17 vypočten rozdíl úspěšnosti mezi čtvrtými ročníky jednotlivých škol a podle něj přiřazeny body. Pokud byl rozdíl nejvyšší úspěšnosti s druhou nejvyšší úspěšností (rozdíl úspěšnosti 1) větší nebo rovno 5 % získala daná škola 2 body, pokud byl mezi druhou nejvyšší úspěšností a nejnižší úspěšností (rozdíl úspěšnosti 2) rozdíl větší nebo rovno 5 % získala daná škola bod.

Tabulka č. 17 Vyhodnocení otázek – porovnání čtvrtých ročníků

Výsledek teoretických otázek	Obchodní akademie	Gymnázium Nymburk	Grafický design	rozdíl úspěšnosti 1	rozdíl úspěšnosti 2	body Obchodní akademie	body Gymnázium Nymburk	body Grafický design
otázka č.1	64%	36%	25%	28,00%	11,00%	2	1	0
otázka č.2	52%	28%	33,33%	18,67%	5,33%	2	0	1
otázka č.3	52%	28%	8,33%	24,00%	19,67%	2	1	0
Výsledek praktických otázek								
otázka č.4	0%	0%	0%	0%	0%	0	0	0
otázka č.5	56%	12%	0%	44%	12,00%	2	1	0
otázka č.6	20%	20%	16,67%	0,00%	3,33%	0	0	0
otázka č.7	16%	0%	0%	16%	0%	2	0	0
otázka č.8	60%	36%	37,50%	22,50%	1,50%	2	0	0
				celkem bodů		12	3	1

Graf č. 23 Porovnání úspěšnosti čtvrtých ročníků

Čtvrtý ročník Obchodní akademie měl nejvyšší úspěšnost ve všech otázkách, výjimku tvoří pouze otázka č. 6, na kterou se stejnou úspěšností odpověděli studenti gymnázia a otázka č. 4 na kterou neodpověděl žádný student správně.

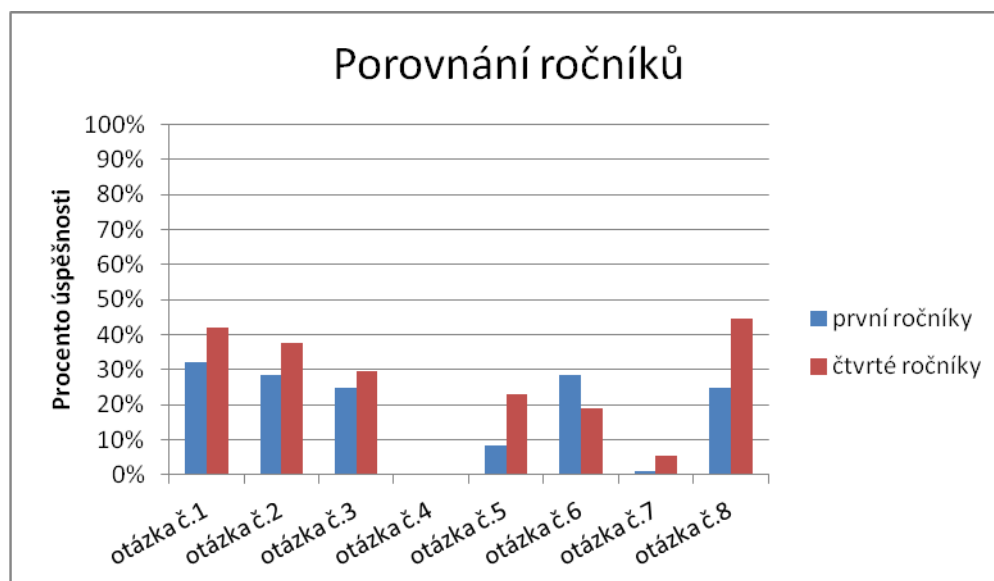
4.5.3 Porovnání prvních a čtvrtých ročníků

V tabulce č. 18 a grafu č. 36 jsou vyhodnoceny a porovnány výsledky prvních a čtvrtých ročníků jednotlivých škol. Pro lepší porovnání výsledků je v tabulce č. 18 vypočten rozdíl úspěšnosti mezi jednotlivými ročníky a podle něj přiřazeny body, pokud byl rozdíl větší nebo rovno 5 % získala daný ročník bod.

Tabulka č. 18 Vyhodnocení otázek – porovnání prvních a čtvrtých ročníků

	první ročníky		čtvrté ročníky		rozdíl úspěšnosti	body první ročníky	body čtvrté ročníky
	počet správných odpovědí	počet správných odpovědí/počet studentů celkem	počet správných odpovědí	počet správných odpovědí/počet studentů celkem			
	Výsledek teoretických otázek		Výsledek teoretických otázek				
otázka č.1	27	32,14%	31	41,89%	9,75%	0	1
otázka č.2	24	28,57%	28	37,84%	9,27%	0	1
otázka č.3	21	25%	22	30%	5%	0	1
	Výsledek praktických otázek		Výsledek praktických otázek				
otázka č.4	0	0%	0	0%	0%	0	0
otázka č.5	7	8,33%	17	22,97%	14,64%	0	1
otázka č.6	24	28,57%	14	18,92%	9,65%	1	0
otázka č.7	1	1,19%	4	5,41%	4%	0	0
otázka č.8	21	25%	33	45%	20%	0	1
	celkem bodů					1	5

Graf č. 24 Porovnání úspěšnosti prvních a čtvrtých ročníků

Větší úspěšnost mají čtvrté ročníky až na otázku č. 4, na kterou neodpověděl jediný student správně, otázka č. 6 má vyšší úspěšnost u prvních ročníků a u otázku č. 7 je rozdíl úspěšnosti pouze 4 % a úspěšnost ročníků je tedy téměř srovnatelná. Celkově mají vyšší úspěšnost studenti čtvrtých ročníků.

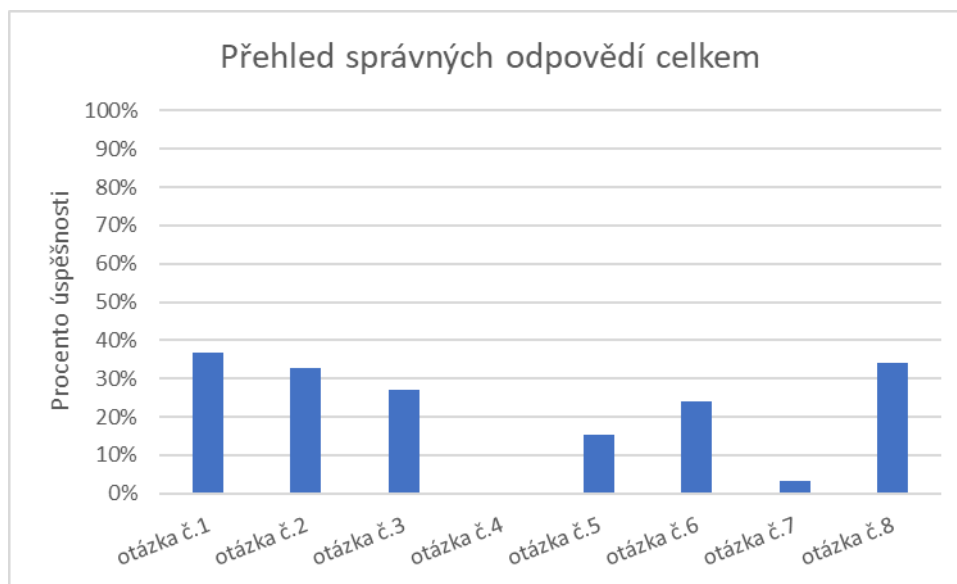
4.5.4 Přehled odpovědí celkem

V tabulce č. 19 a grafu č. 37 jsou vyhodnoceny otázky za všechny studenty celkem. Je zde tedy přehledně vidět s jakou otázkou měli studenti největší problémy a na které naopak uměli odpovědět.

Tabulka č. 19 Výsledky za všechny třídy

všechny třídy dohromady		
	počet správných odpovědí	počet správných odpovědí/počet studentů celkem
Výsledek teoretických otázek		
otázka č.1	58	36,71%
otázka č.2	52	32,91%
otázka č.3	43	27%
Výsledek praktických otázek		
otázka č.4	0	0%
otázka č.5	24	15,19%
otázka č.6	38	24,05%
otázka č.7	5	3,16%
otázka č.8	54	34%

Graf č. 25 Přehled správných odpovědí celkem

Studenti vybraných středních škol měli největší problém se čtvrtou otázkou, týkající se výpočtu s RPSN. Na tuto otázku neodpověděl jediný student správně. Nejvíce správných odpovědí bylo zaznamenáno u první otázky (úspěšnost 36,71 %), která byla zaměřena na platební karty. Na otázku č. 2 dokázalo správně odpovědět 52 studentů (32,91 %). Čtyřicet tři studentů (27 %) odpovědělo správně na třetí otázku. Na pátou otázku odpovědělo správně 24 studentů (15,19 %) a na šestou 38 studentů (24,05 %). Sedmá otázka ohledně blankosměnky dělala studentům také problém, správně odpovědělo pouze pět studentů (3,16 %). Na osmou otázku odpovědělo správně 54 studentů, což činí 34 % úspěšnosti.

5 Výsledky a diskuse

Při porovnání prvních ročníků bylo zjištěno, že nejvyšší úspěšnost mají studenti Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce, dále studenti Obchodní akademie a nejméně úspěšní byli studenti Střední školy oděvního a grafického designu (viz tabulka č. 20).

Mezi čtvrtými ročníky měla největší úspěšnost ve správných odpovědích třída Obchodní akademie, studenti této třídy vykazovali výrazně vyšší úspěšnost správných odpovědích nežli studenti zbývajících dvou škol. Čtvrtý ročník Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce měl vyšší úspěšnost správných odpovědích, než studenti Střední školy oděvního a grafického designu (viz tabulka č. 21).

Největší posun ve vědomostech tedy vykazali studenti Obchodní akademie v Lysé nad Labem, což lze vysvětlit jejich zaměřením na ekonomiku.

Tabulka č. 20 Porovnání prvních ročníků

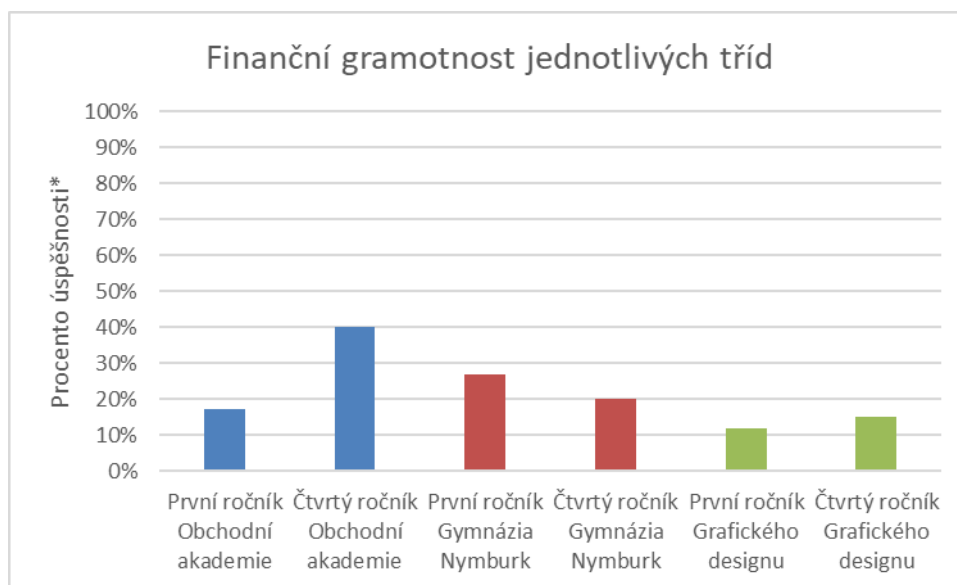
Výsledek teoretických otázek	Obchodní akademie	Gymnázium Nymburk	Grafický design	rozdíl úspěšnosti prvního a druhého	rozdíl úspěšnosti druhého a třetího	body Obchodní akademie	body Gymnázium Nymburk	body Grafický design
otázka č.1	25,71%	44%	29,17%	14,83%	3,45%	0	2	0
otázka č.2	28,57%	44%	12,50%	15,43%	16,07%	1	2	0
otázka č.3	5,71%	68%	8,33%	59,67%	2,62%	0	2	0
Výsledek praktických otázek								
otázka č.4	0%	0%	0%	0%	0%	0	0	0
otázka č.5	8,57%	16%	0%	7%	8,57%	1	2	0
otázka č.6	31,43%	20%	33,33%	1,90%	11,43%	1	0	1
otázka č.7	2,86%	0%	0%	3%	0%	0	0	0
otázka č.8	34,29%	24%	12,50%	10,29%	11,50%	2	1	0
				celkem bodů		5	9	1

Tabulka č. 21 Porovnání čtvrtých ročníků

Výsledek teoretických otázek	Obchodní akademie	Gymnázium Nymburk	Grafický design	rozdíl úspěšnosti prvního a druhého	rozdíl úspěšnosti druhého a třetího	body Obchodní akademie	body Gymnázium Nymburk	body Grafický design
otázka č.1	64%	36%	25%	28,00%	11,00%	2	1	0
otázka č.2	52%	28%	33,33%	18,67%	5,33%	2	0	1
otázka č.3	52%	28%	8,33%	24,00%	19,67%	2	1	0
Výsledek praktických otázek								
otázka č.4	0%	0%	0%	0%	0%	0	0	0
otázka č.5	56%	12%	0%	44%	12,00%	2	1	0
otázka č.6	20%	20%	16,67%	0,00%	3,33%	0	0	0
otázka č.7	16%	0%	0%	16%	0%	2	0	0
otázka č.8	60%	36%	37,50%	22,50%	1,50%	2	0	0
				celkem bodů		12	3	1

V tabulce č. 22 a grafu č. 26 je srovnána finanční gramotnost jednotlivých tříd.

Graf č. 26 Finanční gramotnost jednotlivých tříd

*Procento správných odpovědí

Tabulka č. 22 Souhrn úspěšností jednotlivých tříd

	První ročník Obchodní akademie	Čtvrtý ročník Obchodní akademie	První ročník Gymnázia Nymburk	Čtvrtý ročník Gymnázia Nymburk	První ročník Grafického designu	Čtvrtý ročník Grafického designu
celkem správných odpovědí	48	80	54	40	23	29
celkem studentů	35	25	25	25	24	24
max počet správných odpovědí	280	200	200	200	192	192
úspěšnost třídy	17,14%	40%	27,00%	20,00%	11,98%	15,10%

Nejvyšší úspěšnost 40 % měl čtvrtý ročník Obchodní akademie v Lysé nad Labem. Třídy Gymnázia Bohumila Hrabala měly úspěšnost 27 % a 20 %, přičemž vyšší úspěšnost měli studenti prvních ročníků. První ročník Obchodní akademie získal 17,14 %, tento výsledkem je srovnatelný s třídou čtvrtého ročníku Gymnázia Nymburk (rozdíl není ani 5 %). Třídy Střední školy oděvního a grafického designu měly úspěšnost nejmenší (11,98 % a 15,10 %).

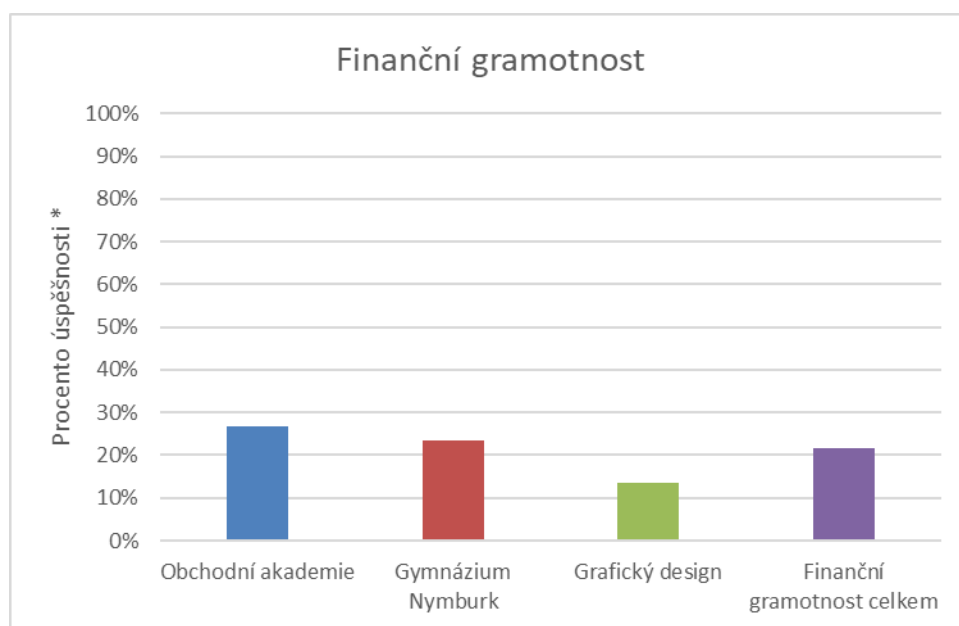
Tabulka č. 23 Souhrn úspěšností jednotlivých škol

	Obchodní akademie	Gymnázium Nymburk	Grafický design
celkem správných odpovědí	128	94	52
celkem studentů	60	50	48
max počet správných odpovědí	480	400	384
úspěšnost školy	26,67%	24%	13,54%

Tabulka č. 24 Celková úspěšnost studentů

celkem správných odpovědí	274
celkem studentů	158
max počet správných odpovědí	1264
úspěšnost studentů	21,68%

Graf č. 27 Finanční gramotnost jednotlivých škol a finanční gramotnost celkem

*Procento správných odpovědí

V tabulce č. 23 je srovnána finanční gramotnost jednotlivých škol a je zde zobrazena finanční gramotnost za všechny studenty celkem. Srovnání úspěšnosti je také zobrazeno v grafu č. 27. Mezi úspěšností Obchodní akademie a Gymnázia Nymburk je rozdíl pouhých 2,67 %, finanční gramotnost studentů těchto dvou škol je tedy téměř na stejné úrovni. Finanční gramotnost studentů Grafického designu se však liší o 13,3 %

proti Obchodní akademii a 10,46 % proti Gymnáziu Nymburk. Z toho vyplývá, že studenti Grafického designu mají finanční gramotnost prokazatelně nejnižší.

V tabulce č. 24 je vyhodnocena úspěšnost všech dotazovaných studentů celkem. Celkově byli studenti vybraných škol v testu z finanční gramotnosti úspěšní z 21,68 %.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat současný stav finanční gramotnosti studentů gymnázia a komparace se studenty jiných typů středních škol. Úroveň finanční gramotnosti byla zjišťována pomocí testů, které byly vyplněny vždy studenty prvního a čtvrtého ročníku. Analýza byla provedena na následujících školách: Gymnázium Bohumila Hrabala v Nymburce, Obchodní akademie v Lysé nad Labem a Střední škola oděvního a grafického designu. Finanční gramotnost byla vždy porovnána mezi prvním a čtvrtým ročníkem dané školy, následně byly porovnány všechny první a všechny čtvrté ročníky a posléze byla vyhodnocena finanční gramotnost studentů jednotlivých typů škol a finanční gramotnost všech dotázaných studentů celkem.

Na základě vyplněných testů byla průměrná úspěšnost z testu finanční gramotnosti vyhodnocena na 21,68 %. Studenti dosáhli v celkovém součtu 274 správných odpovědí, přičemž maximální počet správných odpovědí byl 1 264.

Nejvyšší úspěšnost mezi prvními ročníky měla třída Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce, Obchodní akademie v Lysé nad Labem byla na druhém místě a nejhoršího výsledku dosáhli studenti Střední školy oděvního a grafického designu. V případě čtvrtých ročníků měli nejvyšší úspěšnost studenti Obchodní akademie, dále studenti gymnázia a nejhůře na tom opět byli studenti Střední školy oděvního a grafického designu.

Nejlepšího výsledku v rámci porovnání ročníků dosáhl čtvrtý ročník Obchodní akademie v Lysé nad Labem s 40 % úspěšností. Druhou nejvyšší úspěšnost (27 %) měli studenti prvního ročníku Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce, kteří byli následováni čtvrtým ročníkem (20 %) tohoto gymnázia. První ročník Obchodní akademie získal 17,14 %. Nejhorší hodnocení získali studenti Střední školy oděvního a grafického designu, čtvrtý ročník dosáhl 15,10 % úspěšnosti a první ročník pouze 11,98 % úspěšnosti.

V komparaci škol navzájem bylo vyhodnoceno, že studenti Obchodní akademie v Lysé nad Labem a studenti Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce mají téměř stejnou úroveň finanční gramotnosti, přičemž rozdíl úspěšnosti ve správných odpovědích činí pouze 2,67 %. Finanční gramotnost studentů Střední školy oděvního a grafického designu se proti studentům obchodní akademie liší o 13,3 % a proti gymnáziu o 10,46 %. Úroveň finanční gramotnosti je tedy na této střední škole výrazně nižší.

7 Literatura a zdroje

1. Ministerstvo financí České republiky. *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [online]. < www.msmt.cz/file/31443_1_1/>
2. Centrum ekonomických a právních studií Masarykovy univerzity. *Finanční gramotnost*. [online] <<http://www.ceps.muni.cz/vzdelavaci-moduly/financni-gramotnost>>
3. ČERNOHORSKÝ, J. -- TEPLÝ, P. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
4. FRIEDMAN, P. -- BAILY, M N. *Macroeconomics, financial markets, and the international sector*. Homewood: Irwin, 1991. ISBN 0-256-03339-0.
5. PETRÁŠKOVÁ, Vladimíra a HORVÁTHOVÁ, Zuzana. *Vybrané kapitoly z finanční gramotnosti*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2010. 133 s. ISBN 978-80-7394-233-5.
6. NOVÁKOVÁ, Vladimíra, ed. a SOBOTKA, Věroslav, ed. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. 416 s. ISBN 978-80-904396-1-0.
7. REVENDA, Zbyněk et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.
8. ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. 1. vyd. Praha: M. Škvára, 2011. 219 s. ISBN 978-80-904823-0-2.
9. BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
10. Český statistický úřad. *Hrubý domácí produkt (HDP)-Metodika* [online] <https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp->
11. KUPIELOVÁ, Ivana a kol. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*. Vyd. 1. Praha: Fortuna, 1995. 207 s. ISBN 80-7168-273-X.

12. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011. xix, 312 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9.
13. KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovní obchody, služby, operace a rizika*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8.
14. Patria online. *Akademie investování* [online]
<<https://www.patria.cz/akademie/uvod-do-investovani-co-je-investice.html>>
15. Ministerstvo financí Česká republika. *Rozpočet* [online]
<<http://www.psfv.cz/cs/rodinne-finance/rozpocet>>
16. MANAGEMENT MANIA. *Informační gramotnost* [online]
<<https://managementmania.com/cs/informacni-gramotnost>>
17. FROYEN, R T. *Macroeconomics : theories and policies*. New York: Pearson/Prntice Hall, 2004. ISBN 0-13-143582-5.
18. DORNBUSCH, R. -- SCHMALENSEE, R. -- FISCHER, S. *Introduction to macroeconomics*. New York: McGraw-Hill, 1988. ISBN 0-07-021010-1.
19. COX, W M. -- LANGDANA, F K. *Macroeconomic policy : demystifying monetary and fiscal policy*. New York: Springer, 2009. ISBN 978-0-387-77665-1.
20. ROMER, D. *Advanced macroeconomics*. Boston: Irwin/McGraw-Hill, 2006. ISBN 0-07-287730-8.
21. Česká národní banka. *Ochrana spotřebitele*. [online]
<https://www.cnb.cz/cs/spotrebitel/ochrana_spotrebitele/>
22. Peníze.cz *Spoření*. [online] <<https://www.penize.cz/sporeni>>
23. Peníze.cz *Penzijní připojištění (III.pilíř)*. [online] < <https://www.penize.cz/penzijni-pripojisteni>>
24. Směnky *Blanko směnka* [online]
<<http://www.pravnipraxe.com/smenky/index.php?file=smenka/blanko-smenka>>
25. Cenné papíry *Cenné papíry* [online] <<https://www.cennypapir.cz/>>

26. FINANCE.cz *Kdy neplatíte zdravotní pojištění?* [online]
<<https://www.finance.cz/488778-zdravotni-pojisteni-plati-stat/>>
27. finance.cz *Zdravotní pojištění zaměstnanců* [online] <<https://www.finance.cz/dane-a-mzda/mzda/odvody-socialniho-a-zdravotniho-pojisteni/zamestnanci-zdravotni-pojisteni/>>
28. peníze.cz *Sociální pojištění* [online] <<https://www.penize.cz/socialni-pojisteni>>
29. Česká správa sociálního zabezpečení *Pojistné na sociální zabezpečení* [online]
<<http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/>>
30. Gymnázium Bohumila Hrabala v Nymburce *Informace o studiu* [online]
<<http://www.gym-nymburk.cz/uchazeci/informace-o-studiu/>>
31. Obchodní akademie Lysá nad Labem *Slovo ředitelky* [online]
<<https://www.oalysa.cz/?ms=1&id=86>>
32. Střední škola oděvního a grafického designu Lysá nad Labem *O nás* [online]
<<http://www.ogdlysa.cz/index.php?oid=2880979>>
33. Střední škola oděvního a grafického designu Lysá nad Labem *Grafický design* [online] <<http://grafickydesign.ogdlysa.cz/>>
34. MORRIS, Kenneth M. a SIEGEL, Alan M. *The Wall Street journal guide to understanding money & investing.* [New York]: Lightbulb Press, ©1993. 155 s. ISBN 0-671-89451-X.
35. MITCHELL, Olivia S., ed. a LUSARDI, Annamaria, ed. *Financial literacy: implications for retirement security and the financial marketplace.* Oxford: Oxford University Press, 2011. xxi, 304 stran. ISBN 978-0-19-969681-9.